

Νέα Φύλλα

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΘΑΛΗΣ ΡΗΤΟΡΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ	Τραγούδια (ποιήματα)
ΑΓΓ. ΤΕΡΖΑΚΗΣ	Τό θεριό (διήγημα)
Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ	Αυτοβιογραφία (ποίημα)
Α. ΗΥΧΛΕΥ	Έλ Γκρέκο, μετάφρ. Α. ΔΡΑΓΑΝΗ (μελέτη)
Ρ. ΕΛΥΑΡΔ 'Η έρωτική, Σοῦ τό εἶπα, μετάφρ. Α. ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ (ποιήματα)	
ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ	«Έν άρχῆ ὁ λόγος» (ποίημα)
ΓΕΡ. ΓΡΗΓΟΡΗΣ	«Αχ! νάμουν...» (ποίημα)
ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ	Φῶς άπ' τό παράθυρο (διήγημα)
Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΗΣ	«Αντί για δῶρα» (ποίημα)
Ρ. VALÉRY 'Αποσιωπημένα πράγματα, μετ. ΝΤΙΜ. ΑΠΟΣΤ. (στοχασμοί)	
W. WHITMAN	«Φύλλα χλόης» μετάφρ. Θ. ΡΗΤΟΡΙΔΗ (ποίημα)
Α. ΓΙΕΔ	Σιωπηλοί στοχασμοί, μετ. ΕΛΛΗΣ ΠΑΠΠΑ (σκέψεις)
ΘΑΛΗΣ ΡΗΤΟΡΙΔΗΣ	'Η μικρή (ποίημα)

Η Γ Ν Ω Μ Η Μ Α Σ

Οί επιτήδειοι, 'Απρέπειες, 'Ανησυχίες, 'Η άλήθεια, Τά συνέδρια.
 ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ «Ν. Φ.»: 'Ορέστη Λάσκου «'Αγριόχηνες», Γ. Σφακιαννάκη:
 «Νύχτες χωρίς δημιουργία». ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ Κ. Θρακιώτη: Θέατρο Μαρίκας
 «'Ελισσάβετ». ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Θ. Π.: «Οί έλεύθεροι καλλιτέχνες». Η
 ΜΟΥΣΙΚΗ Θ. Ρ.: 'Η δις Λίνα Σταματοπούλου, δ κ. Τότης Στεφανίδης.
 ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ, ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ. Τέλλου 'Αγρα: Πάνος Σπάλας,
 'Ηρακλή Μάλλωση: Γιάννης Σκαρίμπας, ΕΙΚΟΝΕΣ: Πάνου Σπάλα,
 Γιάννη Σκαρίμπα, 'Αλληλογραφία, 'Εκδόσεις, κλπ.

“ΝΕΑ ΦΥΛΛΑ,”

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Διευθυντής: **Θαλής Ρητορίδης**
Γραφεία: Ἀχαρνῶν 72α, Ἀθήνα
(Ἀρ. Τηλ. 81-593)

Τὰ χειρόγραφα εἴτε δημοσιεύονται εἴτε
ὄχι δὲν ἐπιστρέφονται

Συνδρομές:

Ἔτησία Δραχ. 60
Ἐξάμηνη > 35
Ἐξωτερικοῦ Δολλ. 3

“NEA PHILLA,”

REVUE MENSUELLE DES LETTRES

Lettres et mandats: **Thalis Ritoridis**
Rue Acharnon 72a, Athènes

Les manuscrits publiés ou non
ne sont pas rendus.

ABONNEMENTS POUR L' ETRANGER

Pour un an Doll 3

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Κ. Τσάτσου: «Παλαμάς» (κριτική μελέτη). **Λουκῆ Ἀκριτά:** «Ὁ κάμπος» (μυθιστόρημα). **Γ. Ν. Ἄμποτ:** «Γῆ καὶ νερό» (μυθιστόρημα). **Ἡρακλῆ Μάλλωσ:** «Σπασμένα βιολιά» (ποιήματα). **Γ. Σφακιανῆ:** «Νύχτες χωρὶς δημιουργία» (διηγήματα). **Ὁρέστη Ἀτσκού:** «Ἀγριόχηνες» (ποιήματα). **Βαρβάρας Θεόδωροπούλου-Λιβυδά:** (Ἀνεμώνες): «Σὰν παραμῦθι» (ποιήματα). **Σλμου Περάνθη:** «Κ. Κρυστάλλης» (μελέτη). **Σάββα Ἀδγερινού:** «Σκόρπια φύλλα» (ποιήματα). **Κ. Δ. Οἰκονόμου:** «Ἡ αἰσθητικὴ τῆς μουσικῆς» (μελέτη). **Ν. Θ. Καταικάρου:** «Ἡ βεντέτα ἐν Μάνη» (μελέτη). **Θ. Καστανῆ:** «Ὁ ὁμογενὴς Βλαδίμηρος» (διηγήματα) Benito Mussolini (Πρωθυπουργοῦ): «L' état Corporatif» (μελέτη) **Βασίλ. Δεδούση:** «Ὁ Ἐρωτόκριτος» τοῦ Κορνάρου καὶ ἡ ἑλληνικὴ ποίηση (διάλεξι). **Ι. Συκουτρῆ:** «Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου» (δύο διαλέξεις). «Ἡ Ἐμπορικὴ Τουρκία». **Ὀλμου Περάνθη:** «Τὰ πρῶτα τραγούδια» (ποιήματα). **Ἄλκη Κωτσῆκη:** «Κατακτητὲς» (μυθιστόρημα). **Πέτρου Ὀλύμπιου:** «Γιάννης Σκαρίμπας» (μελέτη). **Κ. Κοφινιώτη:** «Ἐξόριστοι» (ποιήματα). **Ἀντίχου Κυπρολέοντος:** «Ἡ προῖκα τῆς Μαρίας» (Κυπριώτικα διηγήματα). **Ὀδυσσέα Ἐλύτη:** «Προσανατολισμοί» (ποιήματα). **Γ. Κόλλια:** «Ἡ Φλογέρα τῆς ζωῆς» (ποιήματα). **Κ. Γράψα:** «Ὀμήρου Ὀδύσσεια» (μετάφρασις Ραφωδίας Λ). **Μελῆ Νικολαΐδη:** «Ἄσμα Ἄσμάτων» (διηγήματα). **Κούλη Ἀλέπη:** «De Profundis» (ποιήματα).

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«Μορφές» (Ἀρ. 11-12. Θεσ/νίκη), «Μακεδονικὴ Νεολογία» (ἄρ. 2 Θεσ/νίκη), «Πνευματικὴ Ζωὴ» (ἄρ. 5, Ἀθήνα), «Τὰ Νέα Γράμματα» (ἄρ. 2, Ἀθήνα) «Νέα Πνοή» (ἄρ. 6, 7, Θεσ/νίκη), «Νεανικοὶ Ὁρίζοντες» (ἄρ. 2, Ἀθήνα), «Ἐθνός» (Φλωρίνης), «Θρακικὰ Νέα» (Ἀλεξανδρουπόλεως), «Μεσσηνία» (Καλαμών) «Συζήτηση» (ἄρ. 9, Ἀθήνα).

ΔΗΛΩΣΙΣ

Δηλώνουμε στοὺς συνδρομητὲς καὶ στοὺς ἀναγνώστες μας ὅτι τὰ «Νέα Φύλλα» συνεβλήθησαν μὲ τὸν ἐκδοτικὸ Ὀἶκο Ἀριστ. Ν. Μαυρίδη, γιὰ τὴν ἐκδοσὴ καὶ τὴν κυκλοφορίαν βιβλίων τῶν νέων λογοτεχνῶν.

Οἱ ἐκδόσεις ἤρχισαν καὶ θὰ κυκλοφοροῦν σὲ ὁμοίωμα καλλιτεχνικὰ σχήματα. Συνιστοῦμεν εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ν' ἀπευθυνθοῦν στὰ γραφεία μας ἢ καὶ στὰ γραφεία τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Ἀρ. Ν. Μαυρίδη (Ἐμμ. Μπενάκη 88) Ἀθήνα.

ΝΕΑ ΦΥΛΛΑ

ΧΡΟΝΟΣ Α', ΦΥΛΛΟ 2, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 1937

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Αὐτὸ τὸ ζεστὸ φιλὶ τοῦ ἡλίου,
χρυσὸ τριαντάφυλλο στὴν ἄκρη τῶν δακτύλων
κανεὶς δὲν μοῦ πρόσταξε νὰ τὸ δεχτώ
μὰ πεταλοῦδα ποὺ πέταξε,
ἴσως ἐν' ἀηδόνι ποὺ γελᾷ,
στὴν μανιασμένη θάλασσα τοῦ Νότου
μὰ ἡ παρθενιά τῆς σιωπῆς του,
βρίσκειται στὸν ἴσκιό ποὺ κεθρεφτίζει
τὸ βάθος τοῦ νεροῦ.
Κατεβεῖτε καὶ θὰ τὴν δεῖτε
μὰ ἡλιαχτίδα στὸ μέτωπο
κι' οἱ ἀσημένιοι καθρέφτες
θὰ ζωγραφίσουν τὴν ἀπλὴ σκιά του:
ἕναν ἡλιο μὲ λουδοῦδια.

II

Στολίστε τὰ παράθυρά σας
μὲ γιασεμιὰ καὶ τὸ φεγγάρι
ἀφήστε το νὰ κυλήσει
ἔτσι σὰν μιὰ ἱστορία ὄνειρομένη,
πάνω ἀπ' τὴν τέφρα τῶν μαλλιών σας.
(Μὰ ποιὸς θὰ μείνει στὶς ὥρες
ποὺ ὁ γῆλιος θάναί ψόφιός
στὶς νεκρὲς κόγχες τῶν ματιῶν σας ;)

Ἀφήστε τίς ὥρες νὰ ρυτιδώσουν
τὰ ὄραϊά σας μέτωπα
στὸ φωτεινὸ ἄπειρο περνᾷ,
ἡ σκιά τῶν μαύρων φερέτρων.
Πρὶν ζήσετε ἀκόμα,
εἴσατε ὄρμιοι νεκροί
νεκροί, στὸ μακάβριο φέρετρο
τῶν χειρῶν σας.

Κοιταχθῆτε !

Στὸ φῶς δὲν ὑπάρχει πιά φῶς !

Ἡ περηφάνεια κ' ἡ δυνάμη σας
πλάστηκε μὲ τὰ μείλιχτα ὄπλα
τῆς τολμηρῆς ἀδυναμίας.

Πουθενὰ μιὰ κραυγὴ νὰ σᾶς δείξει τὸ δρόμο
μὰ ἡχώ, στὴν στρόγγυλη λίμνη,
περιμένει τὴν ἴδια νὰ κούσει φωνὴ σας.

—Κανεὶς δὲν ὑπάρχει στὴν ἄκρη
τοῦ ἄδειου κι' ἀπέραντου κόσμου!...

III

Πρόσωπο τῆς βροχῆς,
λευκὸ πρόσωπο τοῦ ἡλιοῦ,
δροσοστάλες ἀνθισμένες στὰ τόξα
τῶν γαλάζιων κυμάτων.
Εἶμαι ἐγὼ.

Ἡ γαλήνη κῆ σιωπῆ,
μὲ τὴν ὕψη στῆ θάλασσα,
μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα
στὶς εἰκόνες τῶν χαμένων ὥρων.

Εἶμαι ἐγὼ κῆ σιωπῆ,
τὸ φτερούγισμα δυὸ λευκῶν
περιοργιῶν, στὶς ἀνοιγμένες παλάμες.

Ὅταν ἤρθαμε στὸ μαβὶ ἀκρογιάλι
κῆ Ἄνοιξη μᾶς δέχτηκε
στὰ δάση τῆς θύεας,
φέραμε τὸ τραγοῦδι τῶν πουλιῶν,
γιὰ νὰ συλλάβουμε στὰ βρόγια τους
τὴν ὑπαρξή μας.

Τώρα πού ἀνάβει ὁ οὐρανὸς
καὶ τὸ ἀνθος μαραίνεται
στὴν ἀγωνία τοῦ ἀνέμου,
προσπαθοῦμε νὰ μεθύσουμε
στὸν ἥλιο,
νὰ θαμπώσουμε τὰ μάτια,
γιὰ νὰ μὴ βλέπουμε
τὴ σκιά του πού πεθαίνει.

IV

Ὅταν ἀκόμα ὁ ἥλιος σου
δὲν ἀνθίζει στὰ μάτια σου,
κιὸ χρόνος δὲν ἤξερε
τὴ θέση τοῦ κορμοῦ σου,
ζοῦσα ἐγὼ στὸν κόσμο
πού οἱ λέξεις, δὲν ἐφευρίσκουν
τὴ σιωπῆ.
Μάναμεσα ἀπὸ τὰ χεῖλη μας,
ὁ κόσμος τοῦ φιλιού,
σέπλασε γυναῖκα.

V

Τι θὰ μείνει ἀπ' ὅτι τραγουδῶ;
τὸ σύγγεφο μιάς ἀποτυχίας,
ἢ τὸ καρὰβὶ μὲ τὰ παιδικὰ μου χρόνια;
ἢ χίμαιρα τῶν λουλουδιῶν,
ἢ μιὰ σοφὴ γυμνὴ γυναῖκα,
μὲ τὴν καινούργια γυναῖκα
πού ἀγαπῶ;

Ὅλα τὰ προαισθάνθηκα
πρωτοῦ ἀκόμα νὰ μὲγγίσουν
ἐδῶ, στὸ τέλος τῶν κροτάφων.

— Τὸ θλιβερὸ καὶ μάταιο παιχνίδι

τῆς ἀγρονῆς μου ὁμορφιάς.—

Ἔδωσα τὰ χέργια στὸ νεῖρο τῆς ἀγνοίας,
χαμογελώντας μόνος
στὰ ἐξαίσια ὀράματα τῶν βιβλίων
καὶ τώρα πού ἔλπιζα γιὰ πάντα
θὰ μείνω ἐδῶ μυρίζοντας τὴ σκόνη
καὶ φιλώντας τὰ πράγματα
πού ἀγγίξεν ἡ ἄγια προσμονή.
Θὰ μείνω ἐδῶ, μονάχος, μόνος...

VI

Ἦρημη ἀπελπισία τῶν δειλινῶν
στὰ ῥόδα τῆς μνήμης
στὴ σιωπῆ τῶν ὥρων,
τὰ μοναχικὰ τριαντάφυλλα,
στὰ χεῖλη τῆς στιγμῆς,
χαιρέτισαν τὸ περιβόλι,
ὅπου τελειώνουν οἱ ἀγάπες μου,
ὅπου περπατοῦν οἱ στοχασμοί μου
καὶ ταξιδεύουν τὰ λευκὰ χέργια,
στὸν ἀνεμο,
καὶ στὴ θάλασσα τῶν νησιῶν.
Δίχως λέξεις στεφανώνουν
τὴν αἰώνια μητέρα,
ἀναζητώντας τὸν ἑαυτὸ τους
οἱ κάλυκες τῶν λουλουδιῶν,
στὴ γαλήνη τῆς ἐρήμου,
σὲ τούτῃ τῇ γῆ,
πού τελειώνει τὸ φῶς,
καὶ ἡ ἀγάπη μου.

VII

Ἡ μοναξιά μου εἶναι ἀνέγγιχτη
ὅπως κι' ὁ θάνατος στὰ μάτια τῶν νεκρῶν
τὸ ἔξρο, θὰ φύγω μιὰ μέρα,
χωρὶς θόρυβο,
καταχτώντας τὶς ὥρες,
ὑποτάσσοντας τὴ θέλησή μου
στὴν αἰώνια φλόγα ἐκείνου
πού μὲ περιμένει.

Χωρὶς χέργια

δὲν θὰ σταματήσω τὴ φυγῆ μου.
τὰ βλέφαρα δὲν θὰ κυματίζουν
τὴν τρικυμισμένη χάρη
ἀπὸ πρασινάδες καὶ νερά.
Θὰ φύγω μιὰ μέρα
ἀποχαιρετώντας τὶς ὥρες,
γιὰ νὰ μείνω μόνος,
μονάχος στὰ σύνορα μου,
περήφανος στὴ νύχτα
καὶ στὸν ἑαυτὸ μου.

«Μοναξιά μὲ φῶς καὶ δίχως παράθυρα»

ΚΩΣΤΑΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΘΕΡΙΟ

Ὅποιος περνοῦσε ἀπὸ τὸ δρόμο στεκόταν γιὰ νὰ ἰδεῖ. Μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἀλόπορτα ἓνα μεγάλο ἡμικύκλιο εἶχε σχηματισθεῖ ἀπὸ κάθε λογῆς ἀνθρώπους πού ἐκύταζαν κάτι μὲ προσοχὴ κι' ἀνησυχία. Ὁ δρομάκος ἦταν φτωχικὸς καὶ τὸν ἐφώτιζαν οἱ τελευταῖες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

Τὰ παιδιὰ γυρνώντας ἀπὸ τὸ σχολεῖο, τὰ κοριτσόπουλα ἀπὸ τὰ μαγαζιά καὶ τὰ ἐργαστήρια καὶ οἱ νοικοκυραῖοι τῆς γειτονιάς, οἱ ἐργάτες, οἱ χασομέρηδες, πλησίαζαν νὰ ρίξουν μιὰ ματιά καὶ καθηλώντουσαν ἐκεῖ γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴ σκηνὴ ὡς τὸ τέλος. Μπροστὰ-μπροστὰ στὸν κύκλο ξεχώριζαν δύο χωροφύλακες.

Τὸ ἓνα φύλλο τῆς ἀλόπορτας ἦταν ἀνοιχτὸ κι' ἐκεῖ ἓνα σκυλὶ στεκόταν. Ἦταν ἓνα μεγάλο βρώμικο σκυλὶ μὲ βλέμμα ἀποχαυνωμένο· τὸ μεγάλο κεφάλι του ἦταν βαρὺ καὶ δλο ἔγερε σα νὰ ὑσταζε. Θὰ ἦταν κάποτε ἄσπρο, τώρα δμως ἔχει παρὶ ἓνα χρώμα ἀβέβαιο, τὰ κόκκαλά του πετοῦσαν στὰ πλευρά του καὶ ἡ σκόνη καὶ τὰ σκουπίδια κρεμόντουσαν στὰ σκέλια του σὰν ἀράχνες. Στεκόταν ἀκίνητο, σὰν ἀγαλμα. Πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα διακρινόταν ἡ μικρὴ αὐλὴ μὲ κἀνα-δυὸ σιδερένια τραπεζάκια, ἄδεια, μερικὲς καρέκλες, παρέκει στίβες ξύλα καὶ κάρβουνα, κεραμίδια, τούβλα καὶ στὸ βάθος δεξιὰ τὰ βαρέλια.

Ἐκεῖ ἀπὸ κάτω μονάχος μέσα στὴν ἔρημη αὐλίσσα ἓνας ἀνθρωπάκος καθόταν, φτωχοντυμένος, καμπούρικος, πού ἄλεθε καφφέ.

Μιὰ χοντρή γυναῖκα, ἀριστερά, στὸ παράθυρο τοῦ ἰσογείου πού ἔβλεπε στὴν αὐλὴ, εἶχε κρεμασεῖ ὡς τὴν κοιλιὰ καὶ ἔκανε χειρονομίες ἀνησυχίας.

— Ἐλάτε λοιπόν, ἔλεγε μὲ μιὰ στριγγιὰ φωνή, τί καθόσαστε; ... Κάνετε τίποτα λοιπόν! τί τ' ἀφίνετε ἔστι; ... ἐμπρός ...

Καὶ ὕστερα, μὲ ἀγανάκτηση:

— Πότε θὰ τὸ πιάσετε; ὅταν θὰ μ' ἔχει φάει!

Βρέθηκα ἓνας γενναῖος.

— Δὲν σὲ τρώει, κυρά μου.

— Μὰ σὰς λέω πὼς θὰ πηδήξει ἀπὸ τὸ μέσα παράθυρο. Δὲν ξέρετε σεῖς ... Ἡ πόρτα βγαίνει στὴν αὐλὴ. Ἀπὸ πού θέλετε νὰ φύγω;

Κάποιος ψύχραιμος τῆς εἶπε:

— Νὰ κάτσεις αὐτοῦ πού κάδεσαι.

— Ἐνας λόγος εἶναι!

Οἱ χωροφύλακες κρατοῦσαν ἓνα σκονιὶ μὲ θηλιά, εἶδος λάζου καὶ κάθε τόσο,

μουλωχτά, προχωροῦσαν λίγα βήματα στὶς μῦτες καὶ γρήγορα ἔρριχναν τὴν θηλειά. Μὰ τὸ ἔκαναν τόσο ἀδέξια πού ἐκείνη ἢ κυλοῦσε πάνω στὸ βαρὺ κεφάλι τοῦ ζώου ἢ στεκότανε στὴν κορυφή, στραβά, μ' ἓνα τρόπο ἀρκετὰ κωμικὸ, σὰν καπελλάκι.

— Λυσιασμένο εἶναι, καλέ; ρώτησε μὲ φρίκη ἡ Μίνα τὸν μπακαλόγατο.

Τὸ παιδί τὴν ἐκοίταξε μὲ ἀξιοπρέπεια καὶ μιὰ μυρωδιὰ μπακαλικῆ βγήκε ἀπὸ πάνω του. Τὴν εἶδε μικρὴ καὶ δὲν καταδέχτηκε ν' ἀπαντήσει.

Οἱ ἄλλοι ἔδιναν συμβουλές.

— Μὰ δὲν κάνετε ἔτσι τίποτα, ἔλεγε κάποιος πολίτης μὲ σκληρὸ καὶ μαῦρα ροῦχα. Εἶναι ἀδύνατον νὰ πετύχετε. Ἡ θηλειὰ βλέπετε ὅτι δὲν πιάνει...

— Τί θέλεις νὰ γίνῃ κύριος;

— Ἀπλοῦστατα, νά.. νὰ πάει ἓνας ἀπὸ τὴν πάνω πόρτα, καβαλλικευτὰ καὶ νὰ τοῦ περάσει στὸ λαιμὸ μὲ τρόπο...

— Πᾶς ἐσύ;

Καὶ πάλι, μουλωχτὰ οἱ χωροφύλακες προχωροῦσαν, ἔρριχναν καὶ ἀποτοχάιναν.

— Ἀχ θε μου, εἶπε ἡ χοντρή γυναῖκα, θὰ ἔρθει ἡ νύχτα καὶ δὲν θὰ προφτάσετε νὰ τὸ πιάσετε ἐκεῖ!... ἔχουνε δυὸ ὄρες πού πολεμᾶνε!...

— Αὐτὰ τὰ σκυλιὰ ἄς φαίνονται ἔτσι, δαγκώνουν ἄσχημα, ἐπικίνδυνα, ἐμπιστευόταν κάποιος στὸν πλαῖνό του. Θυμᾶμαι μιὰ φορὰ.

— Ἐκεῖνον, ἐκεῖ μέσα, εἶπε κάποιος κύριος προχωρόντας καὶ ἔδειξε τὸν ἀνθρωπάκο πού καθόταν στὴν αὐλὴ, τί τὸν φυλάτε! Γιατί δὲν τοῦ φωνάζετε νὰ βοηθήσει. Ἄς τὸ διώξει ἀπὸ μέσα, ἄς τὸ χτυπήσει. Ἐ, μάστορη, ἐσύ!...

Τὰ κορίτσια ἐγέλασαν.

Ὁ ἀνθρωπάκος δὲν ἄκουγε. Ἦσυχος ἄλεθε τὸν καφφέ του. Ἡ ὕψη του ἦταν ἤρημη καὶ τὸ μόνο ἄγριο πάνω της ἦσαν τὰ ἀξύριστα γένεια του καὶ τὰ μουστάκια του πού τὸν ἔκαναν νὰ μοιάζει σὰν σκαντζόχοιρος. Τὸ κεφάλι του ἦταν χωμένο μέσα στοὺς ὤμους. Παρακολουθοῦσε μὲ τὸ βλέμμα, ἀδιάφορος, τὴ σκηνή.

— Δὲν ἀκούει.. εἶναι κουφός, εἶπε ὁ μπακαλόγατος.

Ἐ!... ἔσένα λέμε!

— Εἶναι ἡλίθιος θαρρῶ, εἶπε κάποιος ἄλλος.

Ἡ χοντρή γυναῖκα περίμενε πάντα μὲ ἀγωνία. Καὶ νύχτωνε...

Ἐνας εἶχε μιὰ καλὴν ἰδέα: Ἐπῆρανέ ἓνα μαστούνη, ἔδεσαν στὴν ἄκρη τοῦ τὸ σκονιὶ καὶ ὁ χωροφύλακας τὸ πήρε

στά χέρια του και προχώρησε έρριζα στον τοίχο. Έκει τό ύψωσε και άρχισε με την κρεμασμένη θηλειά να ψαρεύει τό άθλιο κεφάλι. Οί θεατές έγέλασαν.

Μά δέν ήταν εύκολη δουλειά. Πάλι γλυ άτραύσε ή θηλειά και τό σκυλί στεκόταν άσάλευτο, φοβερό. Αύτη ή ύπουλή του ύτάση !. Ο άνθρωπάκος σηκώθηκε από μέσα. "Ολοι έκοίταζαν μ' έλπίδα.

Περπατούσε άργά, άβέβαια, σαν τά μικρά παιδάκια. Ήταν κοντούλης και κωμικός. Χωρίς ν' άφίσει από τό χέρι του τόν μύλο, πλησίασε τό σκυλί, άπλωσε τό χέρι του και τό έχάιδεψε στην πλάτη. Στράφηκε πάλι και ξαναγύρισε στη θέση του.

Σιωπούσαν.

—Τόν άλιτήριο, είπε τέλος ένας μ' άγανάκτηση.

—Τόν βλάκα !... είπε άλλος.

Ο χωροφύλακας άλλαξε χέρι και πάλι δοκίμασε. "Αξάφνα, με μιάν αιώρηση, τό σκονι έπέρασε από τό μουσούδι γύρω στο λαιμό. "Ολοι άναστέναξαν με άνακούφιση.

Στεκόταν άσάλευτο,

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

"Αχ, για να βγει τούτ' ή φωνή, έπρεπε να σπάσει κάτι από μέσα, κάτι χωρίς διορθωμή. Χαρά δέν είναι όπου αρχινάνε οί λογισμοί να λάμπουν' έχει σκοτεινιάσει κάπου ή πλάση.

Μέρες μου άφανισμένες, πώς να σās συμμάσω ; Θα σās περάσω τώρα έδω σε μιά κλωστή (και θα σās δίνο για να παίζουν οί γνωστοί). —Θά γίνει σαν παιγνίδι τάχα, με τό πάσο.

Λέω να φωνάξω και μου πιάνεται ή άνάσα, μά δέν πιστεύετε σε κρίση, χρησιανοί ; Δέν είναι μοναχά τό σώμα που πονεί. Κι ό χρόνος φέτο μās έβγήκε με μιά κάσα.

Καλύτερα της φλούδας και της πέτρας μοιάσε που τίς πλουμπίζουσε παράξενα οί καιροί. Τίς πλάτες μη γυρίζεις, ότι να σε βρει, για νάχεις, αδερφέ μου, αν ζήσεις να θυμάσαι.

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

—Τραβάτε τώρα, όδήγησε ό κύριος. Τό ζώο όμως έσκυψε τό κεφάλι, ένοιωσε τη θηλιά, άνασείσθηκε και ώρμησε μπροστά.

Κόντεψαν να σκοτώθουνε. Ήταν μιά αφάνταστη φυγή. Ο κύριος άγκάλιασε τό μπακαλόγατο και φεύγοντας τόν έκρατούσε για άσπίδα. Η Κική έγλύστρησε και της έφυγε τό σκαρπινάκι της. Ο ένας χωροφύλακας ξαπλώθηκε χάμου φαρδύς-πλατύς.

Τό ζώο έτρεξε, βαρεία, άδέξια προς την πάροδο και έπηρε τον κατήφορο. Τό σκονι έμενε στο λαιμό του και πίσω του σερνόταν τό μπασιούφι χοροπηδώντας στις πέτρες του δρόμου. Ο άλλος χωροφύλακας, άμα τό είδε σε λίγην άπόσταση, έτρεξε πίσω.

Νύχτανε και ή χοντρή γυναίκα έμπήκε μέσα. "Ολοι άπομακρύνοντουσαν σε όμίλους, συζητώντας. Και μόνο μέσα στην έρημική αύλή τό ανθρώπακι, άλέθοντας πάντα τόν καφέ του, γελούσε... γελούσε σιωπηλά.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ADLOUS HUXLEY

ΕΛ ΓΚΡΕΚΟ

Για μένα λυπάμαι πολύ που ό Γκρέκο δέν έζησε όσο ό Τισιανός. Στα όγδόντα ή έννενηντα θα μπορούσε ναχει παραγάγει μιά σχεδόν άφηρημένη τέχνη—κυβισμό χωρίς κύβους, όργανικήν, καθαρά έντοσθιακήν. Τι πίνακες θα ζωγραφίζονταν έπειτα... "Ωραίοι, θρυλλικοί, θαθεία τρομεροί. Γιατί τρομεροί είναι άκόμη κι' οί πίνακες που ζωγράψισε μεσήλιξ, φρικώδεις παρ' όλη την δύναμη και όμορφιά τους. Αυτό τό καταβροχθισμένο σύμπαν στο όποιο μās μπάζει είναι μιά από τις πειδ άνήσυχες δημιουργίες της ανθρώπινης διάννοιας. Μιά άπ' τις έκπληκτικώτερες επίσης. Γιατί ποιοί ήσαν οί λόγοι που ό Γκρέκο όδήγησε την ανθρωπότητα, down the red lane. Τι τόν ώθησε να βγάλει τόν Θεό άπ' τόν άπέραντο ουρανό του και να τόν κλείσει στον οίσοφάγο του ψαριού ; "Ενα μόνο μπορούμε σκοτεινά να μελετήσουμε. "Οτι είμαι βέβαιος για αυτά είναι ότι όπήρχαν θαθύτεροι και σημαντικώτεροι λόγοι για τό κήτος παρά για την άνάμνηση των μωσαϊκών—των έξ όλοκλήρου στερουμένων έντοσθίων μωσαϊκών—τά όποια μπορούσε ναχει δεί στην έποχή της Κρητικής νηπιότητας, της Βενετικής και Ρωμαϊκής νεότητας. Ούτε θα μπορέσει μιά ασθένεια του ματιού να λογαριαστεί όπως φώναξαν μερικοί για την παράξενη καλλιτεχνική του άνάπτυξη. "Αρρώστειες μπορεί νακαι πολύ βαρείες πριν καταστούν τελείως συνεκτεταμένες στο θύμα τους. "Οτι οί άνθρωποι έπηρεάζονται από τις ασθένειές τους είναι φανερό, αλλά δέν είναι λιγώτερο φανερό ότι έκτός όταν είναι σχεδόν in extremis. Είναι κάτι περισσότερο από τό ποσόν των νοσηρών συμπτωμάτων τους. Ο Ντοστογιέφσκυ δέν ήταν άπλως προσωποποιημένος με την έπιληψίαν, ό Κίρς ήταν κάτι άλλο έκτός από ένα άπλό κομμάτι πνευμονικής φυματίωσης. Οί άνθρωποι συνηθίζουν να κάνουν χρήση της άρρώστειας τους στο έλάχιστο τόσο όσο τους χρησιμοποιεί αυτή. Είναι σχεδόν άρκετό ότι ό Γκρέκο είχε κάτι κακό με τά μάτια του. "Αλλά άλλοι άνθρωποι είχαν την

Ίδια άρρώστεια χωρίς για αυτόν τόν λόγο να ζωγραφίζουν εικόνες όπως ό «Λαοκόων» και τό «"Ανοιγμα της έβδομής ραφής» Τό να πούμε ότι ό Γκρέκο ήταν άκριβώς έλατωματικής δράσης είναι παράλογο : ήταν άνθρωπος που έχρησιμοποιούσε έλατωματική δράση. Για ποιό σκοπό την χρησιμοποιούσε ; για να εκφράσει ποιό παράξενο αίσθημα για τόν κόσμο, ποιό μυστηριώδη φιλοσοφία ; Είναι δύσκολο πραγματικά ν' άπαντήσουμε.

Γιατί ό Γκρέκο άνήκει σαν μεταφυσικός (κάθε μεγάλος καλλιτέχνης είναι μεταφυσικός, ένας δημιουργός ώραίων άληθειών και τύπων—θεωρειών) άγνωστης σχολής. Τό πολύ που μπορούμε να πούμε, στη σειρά της κατάταξης είναι ότι, όπως οί μεγαλύτεροι καλλιτέχνες του Μπαρόκ, έπίστευε στην ισχύ της έκτασης του μη συμμετρικού.

"Αλλά τό είδος της έκστατικής πείρας καλλιτεχνικά άποδοσμένο και άναφερμένο άπ' τόν Γκρέκο ήταν έντελώς διαφορετικό από τό είδος της πείρας που εικονίζεται και συμβολικά «όρθολογίζεται» στην ζωγραφική, γλυπτική, και αρχιτεκτονική των καλλιτεχνών του Μπαρόκ του.

Οί λαϊκοί παραγωγοί πνεύματος, οί "Ισουίται, γελοιοποίησαν μιά άπλή ταχτική για την κατασκευή όρθοδόξων έκστάσεων. "Εφθήνησαν μιά πείρα έως έδω, προσιτήν μόνο στο διανοητικό πλούτο, κι' έτσι την τοποθέτησαν όσο φτάνει τό χέρι όλων. "Οτι τό "Ιταλικό seicento των καλλιτεχνών τόσο λαμπρά και άφθονα παρέσχε ήταν αυτή ή φτηνή πείρα και ή μεταφυσική με όρους που μπορούσε να «όρθολογιστεί».

Η «"Αγία Τερέζα» για όλους «"Ενας "Ιωάννης της Σταύρωσης» για κάθε σπητή. Τέτοια ήσαν ή μπορούσε να ήσαν τά συνθήματά τους.

"Ηταν αυτά για να θαυμάζονται αν τό ύψος τους ήταν μηδαιμινότητα θεατρική, ή εύαισθησία τους σαν σιρόπι, οί πνευματικές έμφυτες αντίληψεις τους μάλλον κοινοτυπία και προστυχία ; "Ακόμη και οί μεγαλύτεροι καλλιτέχνες του Μπαρόκ

δὲν ἦταν ἀξιόλογοι σὲ πανουργία καὶ πνευματικὴ λεπτότητα.

Μ' αὐτὲς τὶς μᾶλλον εὐκόλες ἐκστάσεις καὶ τὴν ὀρθόδοξη Counter-Reformation θεολογία σὲ ἐκφράσεις τῆς ὁποίας αὐτὲς μπορούσαν νὰ ἐρμηνευθοῦν, ὁ Ἐλ Γκρέκο δὲν ἔχει τίποτε νὰ κάμει. Ὁ λαμπρὸς ἐμφυχωτῆς Οὐρανός, ποὺ χαμογεᾷ ἢ δακρύζει, ἀλλὰ πάντα ὄλες ἐπίσης οἱ ἀνθρώπινες θεότητες, τὰ σταθμικὰ ἀπειρα καὶ τὰ σταθμικὰ μυστήρια, τὰ ἐμπορεύματα τῶν seicentisti, λείπουν ἀπ' τὶς εἰκόνες του. Ὑπάρχει ἐκσταση καὶ φλογερὴ φιλοδοξία ἀλλὰ πάντα; καθὼς ἔχουμε δεῖ, στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους. Ὁ Ἐλ Γκρέκο φαίνεται νὰ μιᾶ ἔλον τὸν καιρὸ, γιὰ τὴ φυσιολογικὴ ρίζα τῆς ἐκστασης ὄχι γιὰ τὸ πνευματικὸ ἄνθος γιὰ τὰ ἀρχικὰ σωματικὰ γεγονότα numipous πείρας, καὶ ὄχι γιὰ τὶς διανοητικὲς τους παραγωγές. Ὅπως δὴ ποτε χυδαῖα, οἱ καλλιτέχνες τοῦ Μπαρόκ ἐνδιεφέρθηκαν μὲ τὸ ἄνθος ὄχι μὲ τὴ ρίζα, μὲ τὶς παραγωγές καὶ τὶς θεολογικὲς ἐρμηνείες καὶ ὄχι μὲ τὰ κτηνώδη γεγονότα τῆς ἀμεσης φυσικῆς πείρας. Ὅχι πὼς αὐτοὶ ἦταν ἀμαθεῖς ἀπὸ τὴ φυσιολογικὴ κατασκευὴ αὐτῶν τῶν ἀρχικῶν γεγονότων. Τοῦ Μπερνίνι ἡ ἐκπληκτικὴ Ἁγία Τερέζα τὸ κηρύσσει στὸν πλὴρον σαφεῖ τρόπο. Καὶ εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθεῖ ὅτι σ' αὐτὸ τὸ ἀνοιγμα (ἀκριδῶς ὅπως στὸ πολὺ ὅμοιο καὶ ἴσα ἐκπληκτικὸ «Λουδοβίκα Ἀλμπερτίνι» στὸ Σάν Φραντζέσκο ἂ Ρίπα) δίνει σὰ ροῦχα ἕνα εἶδος ἐνδράνου καὶ μπορούσα νὰ πῶ ἐντερικῆς γλυκάδας σχήματος. Λίγο μαλακομένη, λειανισμένη καὶ ἀπλοποιημένη ἢ στολὴ τοῦ μεγάλου μυστηριωδικοῦ θὰ ἦταν δυσδιάκριτη ἀπ' τὸ ὑπόλοιπο τοῦ καταδροχισθέντος τοπίου μέσα στὸ κήτος τοῦ Ἐλ Γκρέκο. Ὁ Μπερνίνι σῶζει τὴν κατάσταση (ἀπὸ τοῦ Couiser —Reformer τὴν ἀποψη) εἰσάγοντάς μὲς στὴ σύνθεσή του τὴ φιγούρα του μὲ βέλος παλλομένου ἀγγέλου. Αὐτὸ τὸ νεαρὸ πλάσμα εἶναι ὁ κἀτάκος ἐνδὸς ἀκατάδροχιστου οὐρανοῦ. Αὐτὸ κούβαλει μαζί του τὴν ἐνοποίηση τῶν ἀπεράντων χώρων. Γοητευτικὰ καὶ λίγο ἀπίστευτα (τὸ χέρι νὰ κρατᾷ τὸ φλογερὸ βέλος ἔχει ἕνα τελικάτο κυρτὸ δάκτυλο, σὰν τὸ χέρι κάποιου πολὺ διύλισμένου νεαροῦ ἀτόμου στὴν κίνηση τῆς ὑψώσης τῆς κόμπας τοῦ

τραγικοῦ) ὁ ἄγγελος συμβολίζει τὸ αὐλοῦ ἄνθος τῆς ἐκστασης, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιολογικὴ ρίζα εἶναι ἡ λιποθυμοῦσα Τερέζα στὴν περιοριστικὴ της στολή. Ὁ Μπερνίνι μιλεῖ πνευματικά, a plein airiste.

Ὅχι ὅμως καὶ ὁ Γκρέκο. Ἔτσι μακρὰ καθὼς ἐνδιαφέρεται αὐτὸς δὲν ὑπάρχει τίποτε ἔξω ἀπ' τὸ κήτος. Τὸ ἀρχικὸ φυσιολογικὸ γεγονός τῆς θρησκευτικῆς πείρας εἶναι ἐπίσης, γι' αὐτόν, τὸ τελικὸ γεγονός. Αὐτὸς μένει συνεπῶς στὴν ἐπιφάνεια τῆς ἐντοσθιακῆς συναίσθησης τὴν ὁποία ἐμεῖς τόσο πλατεῖα ἀγνοοῦμε, ἀλλὰ μὲ τὴν ὁποία οἱ πρόγονοί μας (ὅπως ἡ γλώσσα τους ἀποδεικνύει) ἔκαμαν τόσο πολὺ μὲ τὴν αἴσθησή τους καὶ τὴν σκέψη τους. Ποῦ εἶναι ὁ ζήλος σου καὶ ἡ ἰσχύς σου, ἡ βολιδοσκόπησις τῶν σπλάχνων καὶ τῶν ἐλέων σου πρὸς ἐμέ; Ἡ καρδιά μου ἐντὸς μου ἐστράφη καὶ οἱ μετάνοιές μου συνάπτωνται. Θὰ εὐλογῆσω τὸν Κύριο ὁ ὁποῖός μου ἔχει δώσει συμβουλή. Τὰ νεφρά μου ἐπίσης μὲ διδάσκουν στίς νυκτὸς τὶς ὥρες. Γιατί ὁ Θεὸς εἶναι τὸ record μου, τί πολὺ ποῦ ἐπεθύμησα μετὰ ἀπὸ σένα τὸ πᾶν στὰ πλάχνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιατί σὺ ἔχεις ἐξουσιάσει τὰ νεφρά μου εἶναι ὁ Ἐχραῖμ ἀγαπητέ μου υἱέ; ... Γι' αὐτὸ τὰ νεφρά μου ἐταράχθησαν»;

Ἡ βίβλος ἀφθονεῖ σὲ τέτοιες φράσεις, οἱ ὁποῖες κτυποῦν στὸ σύγχρονο ἀναγνώστη ἀλλόκοτες, ἕνα κομμάτι ἀγροῖκο, ἀκόμη καὶ ἀποκρουστικό. Ἐμεῖς λογαριάζουμε τὸν ἑαυτὸ μου σὰν σχεπτόμενον ἐντελῶς μὲ τὸ κεφάλι μας. Ἄδικα, ὅπως οἱ φυσιολόγοι ἔχουν δείξει. Σκεπτόμαστε καὶ αἰσθανόμαστε πάνω σὲ μιὰ ἐκταση ὀριζομένη ἀπ' τὸ κράτος τῶν ἀνάγωγων ἀδένων μας καὶ τῶν σπλάχνων μας. Ὁ ψαλμογράφος τραβῶντας διδασκαλία ἀπ' τὰ νεφρά, ὁ Ἀπόστολος ἀπ' τὰ λαχταριστὰ ἐντόσθιά του, βρίσκονται κι' οἱ δυὸ στὴ μοντέρνα φυσιολογικὴ λειτουργία.

Ὁ Ἐλ Γκρέκο ἔζησε σ' ἕνα καιρὸ ποὺ ἡ ὄντοτητα τῆς ἀρχικῆς σπλαχνικῆς συναίσθησης δὲν ἦταν ἀκόμη ἀνεγνωρισμένη εἴταν ἡ καρδιά καὶ τὸ σικώτι, ἡ σπλήνα καὶ τὰ νεφρά ἔκκταν ὄλη ἐνδὸς ἀνθρώπου τὴν αἰτήρηση, γι' αὐτόν, καὶ τὰ τέσσερα humours, τοῦ αἵματος, φλέγματος, χολῆς καὶ μελαγχολίας ὀρίζαν τὸν χαρακτήρα του καὶ ἐπέβαλλαν τὶς ἐφήμερές του δια-

θέσεις. Ἀκόμη καὶ οἱ ὑψηλότερες πείρες παραδέχονταν νὰ εἶναι κατὰ πρῶτον φυσιολογικῆς. Ἡ Τερέζα γνώριζε τὸν Θεὸ σὲ περιόδους ἐνδὸς σπανίου ἄλγους στὴν καρδιά της, τὶς πλευρὲς της, τὰ σπλάχνα της. Ἀλλὰ ἐνῶ ἡ Τερέζα καὶ μαζί μ' αὐτὴν τὸ γενικὸ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, τὸ ὅρασε φυσικὸ νὰ περνᾷ ἀπ' τὴν ἐξουσία τῆς φυσιολογίας σὲ κείνη τοῦ πνεύματος—ἀπ' τὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους ἔξω στὸν ἀνάπεπταμένο οὐρανὸ—ὁ Ἐλ Γκρέκο πεισματικὰ ἐπέμενε μὲ τὸ νὰ τὸν κρατεῖ καταδροχισθέντα. Οἱ σκέψεις του ἦταν ἐντελῶς φιλόθρησκης πείρας καὶ ἐκστασης—ἀλλὰ πάντα φιλόθρησκης πείρας στὴν ὠμὴ της φυσιολογικῆς κατάσταση, πάντοτε πρωταρχικῆς σπλαχνικῆς ἐκστασης. Ἐξέφραζε αὐτὲς τὶς σκέψεις σὲ ὄρους ἀπὸ χριστιανικὰ σύμβολα—συμβόλων, σὰν νὰ ποῦμε, συνήθως μεταχειρισμένων νὰ περιγράφουν πείρες ἐντελῶς διάφορες ἀπὸ τὶς πρωταρχικῆς φυσιολογικῆς καταστάσεις πάνω στίς ὁποῖες αὐτὸς συνήθιζε νὰ κατοικεῖ. Νὰ ἢ ἀντίθεσις μεταξύ αὐτῶν τῶν συμβόλων,

μὲ τὴν γενικὰ παραδεκτὴ σημασία τους καὶ τὴν ἰδιαίτερη ἰδιωτικὴ χρῆση στὴν ὁποία ὁ Ἐλ Γκρέκο τὶς τοποθετεῖ—νὰ αὐτὴ ἢ ξένη ἀντίθεσις ποῦ δίνει στοῦ Ἐλ Γκρέκο τὶς εἰκόνες τὸ ξεχωριστὸ ἀνήσυχο ποιόν τους. Γιατί τὰ χριστιανικὰ σύμβολα μᾶς ὑπενθυμίζουν γιὰ ὅλους τοὺς πνευματικὸς ἀνοιχτοὺς τόπους—τοὺς ἀνοιχτοὺς τόπους τῆς ἀλτροῦστικῆς αἰσθησης, τοὺς ἀνοιχτοὺς τόπους τῆς ἀφηρημένης σκέψης, τοὺς ἀνοιχτοὺς τόπους τῆς ἐλεύθερα ἐπιπλεύουσας πνευματικῆς ἐκστασης. Ὁ Ἐλ Γκρέκο τοὺς φυλακίζει, τοὺς σπρώχνει σ' ἐνδὸς ψαριοῦ τὸν εἰσοφάγο. Τὰ σύμβολα τῶν πνευματικῶν ἀνοιχτῶν τόπων ἀναγκάζονται ἀπ' αὐτὸν νὰ ὑπηρετήσουν σὰ μιὰ γλώσσα σὲ ὄρους τῶν ὁπίων αὐτὸς μιλεῖ περὶ τῶν στενῶν ἀμεσοτήτων τῆς σπλαχνικῆς ἀγνοίας, περὶ τῆς ἐκστασης ἢ ὁποία ἐκμηδενίζει τὸ ἀτομικὸ πνεῦμα, ὄχι μὲ τὸ νὰ διαλύει σὲ γενικὸ, ἀγκυνοῖ ἀπειρο, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ σύρει κάτω τραβῶντας το στὴν ἔσση τὴν ἀσφυκτικὴ τῆς τρομώδους σκοτεινίας τοῦ σώματος.

Μετάφρ. ΑΛΕΚΟΥ ΔΡΑΓΑΝΗ

PAUL ELUARD

Η ΕΡΩΤΙΚΗ

ΣΟΥ ΤΟ ΕΙΠΑ

Στέκεται ὀρθὴ στὰ βλέμματά μου
καὶ τὰ μαλλιά της εἶναι μέσα στὰ δικά
[μου,
ἔχει τὸ χροῖμα τῶν ματιῶν μου,
καταποντίζεται μέσα στὸν ἴσκιό μου
ὅπως μιὰ μέρα ἐπάνω στὸν οὐρανό.
Ἔχει πάντα ἀνοιχτὰ τὰ μάτια
καὶ δὲ μ' ἀφήνει νὰ κοιμηθῶ
σὲ πλέριο φῶς τὰ ὄνειρατά της
τοὺς ἥλιους ἐξατιμίζουνε
μὲ κάνουν νὰ γελῶ, νὰ κλαίω καὶ ν' ἀ-
[γαπῶ
καὶ νὰ μιῶ δίχως νὰ ξαίρω τίποτα νὰ
πῶ.

Μετάφρ.

Σοῦ τόπα γιὰ τὰ σύγνεφα
σοῦ τόπα γιὰ τὸ δέντρο τῆς θάλασσας
γιὰ κάθειμα γιὰ τὰ πουλιὰ μεσ' τὰ φύλλα
γιὰ τὰ χαλίγια τοῦ θυροῦβου
γιὰ τὰ γνώριμα χέρια
γιὰ τὸ μάτι ποῦ γίνεται πρόσωπο ἢ
[τοπιῶ
κι' ὁ ὕπνος τοῦ δίνει τὸν οὐρανὸ τοῦ χροῦ-
[ματός του
γιὰ ὅλη τὴ νύχτα ποῦ ἐπιώθησε
γιὰ τὰ κάγκελα τοῦ δρόμου
γιὰ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο γιὰ ἕνα ξέσκε-
[πο μέτωπο
Σοῦ τόπα γιὰ τοὺς στοχασμούς σου γιὰ
[τὰ λόγια σου
κάθε χὰδι κάθε ἐμπιστοσύνη ἐπιζοῦν.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ

«ΕΝ ΑΡΧΗ Ο ΛΟΓΟΣ»

Τὴν πρώτη φλοῦδα ὡς πάτησες
 πὸν κρουσταλιάστηκε γερὴ
 κι' ἔγινε ἡ λάσπη κι' ἡ φωτιά
 βλάστηση, πέτρα, γῆς ξερὴ,
 κι' ἔγινε ἀνθὸς τὸ νεῖδ κλωνί,
 μυριόπνοος καὶ ζηλευτός,
 χῶμα κι' ὁ σάπιος ὁ καρπὸς
 π' ἄφινες νὰ παραγενῆ.
 Στῆς κοίλης πέτρας τὸ νερὸ
 πὸν ἔσγουψες γιὰ νὰ κυταχεῖς
 ἦ, στ' ἀύλακιού τὸ ὄρισμα
 πὸν πῆγες γιὰ νὰ δροσιστεῖς
 καί, ἀγρίμι μέσ' τῶν ἀγριμιῶν
 τ' ἀγρία μπουλούκια φοβερά
 ἔσκάλωνες πὰ στοὺς κορμούς
 γιὰ νὰ μὴ σ' εὔρει ἡ ουφορά.
 συνταίριαξες κι' ἐσὺ σκοπὸ
 μὲ τὰ στοιχιά, μὲ τὰ πουλιά,
 σπουδάζοντας τὸ λόγο σου
 —λάλος καὶ σὺ χωρὶς λαλιά...

Κι' αὐτὸ σοῦ στάθηκε γραφτὸ
 ἀπὸ τὴν πρώτη σου ματιὰ
 πὸν στρογγυλεῦτηκε γοργὴ
 τρογύρω σου χωρὶς ψεφτιά,
 δίχως νὰ νοιώσης καὶ τὸ πῶς,
 μήτε κι' αὐτὴ τὴν ὑπαρξή σου,
 τὴν ἱστορία σου ἔφτιαχες
 κι' ἔκαμνες τέχνη τὴ ζωὴ σου...

Ἄγριμι μέσ' τῶν ἀγριμιῶν
 τὸ συρφετὸ—στὴν πονηράδα
 μὲ δίχως ταῖρι σου κανένα.
 Κάποτε γιὰ νὰ γδικηθῆς
 τὴν Εὔα, μ' ἀγριοφορβάδα
 βάτεψες καί, γιὰ νὰ καρπὸ
 δίχως στιγμὴ νὰ τὸ σκεφτῆς
 σκότωσες μοναχαδερφό..

(Ἀπόσπασμα ἀπ' τὴν
 «Πολυκατοικία»)

ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ

ΑΧ Ν' ΑΜΟΥΝ...

Ἄχ νᾶμουν ἕνας καλυβίτης μοναχὸς
 σὲ δάσος μέσα!
 φαροφύλακας νᾶμουν μισθωτὸς
 μὲ τὸ κουμάντο μου ὄλο κι' ὄλο,
 κήπους αὐλές κι' ὀρνίθια!...
 Ὀλημερίς νὰ χαίρουμε τὴ θάλασσα
 μὲ τ' ἀγριοπερίστερα στὰ βράχια
 τίς ποιητικὲς δύσεις
 τὰ σοφά μου βιβλία—ρομάντσα,
 τὴ γυναῖκα μου ὄλη λάστυχο,
 τὰ χεῖλη της, κατέρυθρα ὕγρη,
 τὸ φίλημα δριμύ, πὸν μοῦ κερνᾶνε.
 (Χῶμα τὰ χέρια τὰ δικά μου θὰ μυρί.
 [ζουν
 σμυρτιά ἐκείνης τὰ πόδια νὰ εὐωδοῦν).
 Τὶς ἀγριες νύχτες τὴ φουρτούνα νὰ
 [γρυκᾶμε
 καὶ στὸ κρεββάτι τὸ βαθουλό
 ὄλη τὴ ζωὴ μας—καταστάλαγμα ἱερὸ—
 ἐκεὶ δὰ νὰ τὴν φυλάμε.
 Καμμιά φορὰ, μεσάνυχτα, νὰ μοῦ γλυ-
 [στρᾶ ἡ λαχτάρα μου,
 ἡ ζωντανὴ λαχτάρα μου πενήντα ὀκάδες
 [βάρη,
 καὶ νὰ στρέφῃ δεξιὰ
 καὶ μιὰ πτυχὴ νὰ χαρακιάζεται μέσ'
 [στὴν ὀσφύ της

καὶ νὰ γέρνει δεξὰ
 κι' ὄλη ἡ στοργὴ ἀπὸ μὲ νὰ πέφτῃ στὸ
 [παιδί της
 Ἕνας ἀπόγονος ἀστεῖος μέσα ἐκεῖ
 χωρὶς καμμιά ἰδιότητα καὶ σημασία
 θὰ σκούζῃ σὰ νεροχελώνα νηστικὴ
 Καὶ θᾶναι ἡ ζεσιτὴ κραυγὴ του ὀλόμωστη
 [ἡ ἔρημιά.

ΓΕΡ. ΓΡΗΓΟΡΗΣ

ΦΩΣ ΑΠ' ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

Ποτὲ δὲ χτυποῦσα τὴν πόρτα, γιὰ νὰ
 μὴν τὴν ἀνησυχῶσω. Τὴν ἄνοιγα πάντα
 σιγὰ σιγὰ, ξιρχνα μὲ γογγύρη ματιὰ
 στὰ δυὸ κατάσπρα κρεββάτια, κι' ὕστερα,
 πατώντας στὰ νύχια, γλιστροῦσα μέσα
 στὴν ὀλάσπρη κάμαρα, σά φταίχτης.

Τὴ θεία μου τὴν ἔβρισκα πάντα σχε-
 δὸν ξυπνητὴ, νὰ περιμένει ἐμένα καὶ τὰ
 διάφορα περιοδικά, πὸν τῆς πῆγαινα γιὰ
 νὰ σκοτιῶναι τὴν ὥρα της, τίς λιγοστὲς
 στιγμὲς πὸν τὴν ἄφηναν ἡσυχαιο οἱ πόνοι..

Σὲ μένα - πὸν δὲν εἶμουνα καθόλου
 ἄρρωστος - μ' ἄρεσε νὰ κάθουμαι στὴν
 πασιρικὰ τούτη κάμαρα, μὲ τὸ μεγάλο
 παράθυρο, πὸν κορνίζωνεν ἕνα κομάτι τοῦ
 κήπου καὶ τοῦ μακρυνοῦ δρόμου, πὸν
 πλανόταν ἀνάμεσα στὰ χωράφια κ' ἔ-
 φτανε ὡς στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ.

Μὰ οἱ ἄρρωστοι, δεμένοι, μὲ τὴν ἀό-
 ρατη μὰ καταθλιπτικὴ ἀλυσίδα τῆς ἀρ-
 ρώστειας τους, στὰ φλογισμένα στρώμα-
 τὰ τους, μὲ τὸ μάτι τους κουρασμένο νὰ
 βλέπει πάντα τὸ ἴδιο φόντο τοῦ ἀνοιχτοῦ
 παραθυριοῦ, δὲν ἔβλεπαν παρὰ μονάχα
 τὸ ἄσπρο τραπεζάκι μὲ τὰ λογῆς - λογῆς
 μπουκαλάκια, γιομάτα πικρὰ φάρμακα,
 τὴν κανάτα τοῦ νεροῦ, μὲ τὸ χλιαρὸ νερὸ
 καὶ τὴ νικελένια θήκη τοῦ θερμομέτρου.
 Ἄντικου ἀπ' τὰ κρεββάτια, στὸν τοῖχο,
 εἶταν ἕνα λαβωμένο καὶ δίπλα μὲ ντου-
 λάπα μὲ κατρέφτη. Φαινόταν πολὺ κα-
 λὸς κατρέφτης, ἀπὸ κείνους πὸν συ-
 ναντιᾶ κανεὶς στίς σάλες τῶν σπιτιῶν
 κι' ὄχι στοὺς θαλάμους τῶν νοσοκομείων.

Ἔσκυφα στὸν κατρέφτη νὰ κοιταχτῶ.
 Εἶταν ἀπόγεμα φθινοπωρινὸ καὶ τὸ πρό-
 σωπὸ μου φωτιζότανε ἀπὸ μιὰ μεριά.
 Κάρφωσα τὰ μάτια μου στὰ μάτια μου
 κι' ἔμεινα γιὰ λίγο σὰν ἀφαιρεμένος. Γύ-
 ρισα πὸν δεξιὰ. Δίπλα σὲ μένα, στὸ ἔρθιο
 πρόσωπό μου, τὸ γεμάτο ὑγεία, ἔγεργε
 χλωμὸ τὸ κουκλίστικο προσωπάκι τῆς μι-
 κρῆς ἄρρωστης, πὸν κρατοῦσε τὸ ἄλλο
 ἀπ' τὰ δυὸ κρεββάτια τοῦ θαλάμου.

Εἶδα τὰ μάτια της τὰ βασιλεμένα καρ-
 φωμένα στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο καὶ τὰ
 μαλλάκια της νὰ σκαρφαλώνουν στὸ μα-
 ξιλάρι μὲ κυματισμούς. Σὲ μιὰ στιγμὴ,

τὰ μεγάλα θλιμμένα μάτια της γύρισαν
 καὶ μὲ κοίταξαν μὲ μιὰ παράξενη ἔκφρα-
 ση, μέσ' ἀπ' τὸ κρύσταλλο τοῦ κατρέφτη.
 Τρόμαξα, χωρὶς νὰ ξέρω γιατί. Ἀθόρυ-
 βα γύρισα καὶ κάθισα πλάι στὸ κρεββάτι
 τῆς θείας μου, ἀντίκρου στὸ δικό της. Ὁ-
 μως δὲν ἔμεινα πολὺ. Ἐφυγα. Περωνί-
 τας ἀπ' τὸ κρεββάτι τῆς ἄρρωστης, τὴ
 χαιρέτησα μ' ἕνα κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ.
 Χαμογέλασε. Εἶχε μιὰ παράξενη γοητεία
 ἡ ἄρρωστημένη αὐτὴ ὁμορφιά, μὲ τὸ κά-
 τασπρο κουκλίστικο προσωπάκι, τὸ σχε-
 δὸν ἐξαῦλωμένο, τὰ ὄνειροπόλα μάτια, τὴ
 λεπτὴ σηκωμένη μυτίτσα, τὰ μαραμμένα
 χεῖλια καὶ τὸν ἀδύνατο λαιμό. Κάτω ἀπ'
 τὰ κουρασμένα μάτια της, ἕνας ἴσκιος
 πλανόταν μελανός. Κι' ἀπάνω στὸ λεπ-
 τὸ, τᾶσαρκο στήθος, πὸν τρέμιζε κάτω
 ἀπ' τὸ σεντόνι, δυὸ κερνία χέρια ἡσυχά-
 ζανε.

Θυμᾶμαι μιὰ μέρα πὸν ζήτησε νερὸ
 κι' ἔτρεξα νὰ τῆς δόσω τὸ ποτήρι. Ἀθε-
 λα τὰ δαχτυλάκια της ἀγγίξαν τὰ χον-
 τρὰ δικά μου δάχτυλα. Ἀνατίρλιασα. Εἶ-
 τανε χωρὶς σάρκα μὰ καὶ χωρὶς κόκκαλα,
 ζεστὰ μὰ καὶ κρύα στὸ ἀγγιγμά τους, χω-
 ρὶς καμμιά ζαρωματιά, καὶ θαναμία,
 μακρὰ δάχτυλα ὀλόασπρα, σχεδὸν κερ-
 νία. Ἡ ἐπιδερμίδα τους, ὅπως κι' ὀλό-
 κληρον τοῦ χερσιοῦ, γυαλιστερὴ καὶ διά-
 φανη, ἄφηνε νὰ φαίνονται καθαρὰ οἱ
 μελανὲς φλέβες, πὸν γλιστροῦσανε σὰ μι-
 κρὰ φιδάκια στὸ ἀδύνατο μπράτσο. Τὰ
 νύχια διατηροῦσανε ἀκόμα κάποιο χρῶ-
 μα τριανταφαλλῆ κ' εἶτανε ὅμοια μὲ ρο-
 δοπέταλλα δροσερὰ ἐνὸς ρόδου ὠστόσο
 μαραιμένου.

Τὴν εἶχα πάρει γιὰ φθισικὰ, κι' ὁ-
 μως δὲν εἶτανε ἡ νοσοκόμα μοῦ ἐξήγη-
 σε πῶς εἶτανε «ψυχοπαθής». Ἐπασχε
 ἀπὸ μαρασμό, ἀλλὰ κανένας δὲν τῆς ἔβγα-
 ζε τὴν ἰδέα πῶς εἶχε φθίση. Πολὺ σπάνια
 μιλοῦσε μὲ τὰ χεῖλια. Πάντα σχεδὸν μὲ
 τὰ μάτια καὶ τὰ χέρια. Ὡ, ἐκεῖνα τὰ χέ-
 ρια, ὅταν ὑψώνονταν τρεμουλιαστὰ νὰ
 ζητήσουν κάτι!

Ἀρχισα νὰ πηγαινῶ συχνότερα στὸ
 νοσοκομεῖο καὶ δὲν εἶχα τῶρα στὸ νοῦ

μον τή θεία μου μονάχα μὰ καὶ τὴν εἰκο-
σάχρονη ἐκείνην ὑπαρξὴ πὸν σιγομαρά-
ζωνε κ' ἔλυνε μέρα μὲ τὴ μέρα κάτω
ἀπὸ τ' ἄσπρο σεντόνι. Κάποια μέρα τῆς
πῆγα γλυκά. Μοῦ χαμογέλασε μὰ δὲν τ'
ἄγγιξε διόλου.

Σὲ δυὸ μέρες τῆς ἦρθε μὰ τρομερὴ
κρίση. Στὸ κρεββατάκι τῆς ὀλόγυρα, σιε-
γνοὶ δακρυσμένοι, ὄλ' οἱ δικοὶ τῆς. Μὲ
πῆραν τὰ δάκρυα μόλις τὴν εἶδα. Εἶτανε
πιὰ ὀλοφάνερο. Θὰ πέθαινε. Σὲ μιὰ σιγ-
μὴ ἄνοιξε ἡ πόρτα. Γούρλωσε τὰ ματά-
κια τῆς καὶ τὰ ξανάκλεισε μ' ἀπαγοήτευση.
"Υστερα πάλι τὸ βλέμμα τῆς ἔμεινε καρ-
φωμένο στὸ πόμολο. Κάποιοι περιμένει
ποῦ δὲν ἔρχεται... Μὰ τὰ ματάκια τῆς
λένε, πὼς δὲν μπορεῖ παρά νὰ ρθεῖ...
"Ἔσβυσε γαλήνια κοιτάζοντας τὸ πόμολο...
"Ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο, τῆς κατάθεσε
τὸ πρῶτο στεφάνι ὀλόγυρ' ἀπ' τὸ κεφα-

λάκι τῆς, ὁ χινοπωριάτικος ἥλιος...

Τὴν ἄλλη μέρα πῆγα στὴν κηδεῖα τῆς.
"Ἐκεῖ τ' ἄμαθα ὅλα. "Ὁ ἀγαπημένος τῆς
ἦτανε γιατρός στὸ νοσοκομεῖο. Οἱ γονιοὶ
τῆς δὲν τὴν ἄφηναν ρούπι μοναχὴ. Τὸν
ἔβλεπε μόνο ἀπ' τὸ παράθυρο καὶ στὰ
ὄνειρά τῆς. Καὶ πῆρε τὴν ἀπόφαση. "Ἐ-
κανε τὴν ἄρρωστη καὶ ζήτησε νὰ μπεῖ
στὸ νοσοκομεῖο, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν
βλέπει συχνὰ καὶ χωρὶς φόβο. Μὰ γρή-
γορα τὸ μυρίστηκαν οἱ δικοὶ τῆς καὶ
φρόντισαν νὰ μετατεθεῖ ὁ γιατρός σ' ἄλλο
διαμέρισμα. Κι' ὁ διευθυντὴς τοῦ τόνισε
ὅτι γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ κοριτσιοῦ δὲν ἔπρε-
πε γιὰ κανένα λόγο νὰ ξαναπατήσει στὴν
κάμαρά τῆς. Καὶ κείνος ὑπάκουσε. Καὶ
κείνη ἔλυνε.

Στὴν οὐρὰ τῆς κηδεῖας βιάδιζε ἀργά,
κλαίοντας, ὁ γιατρός...

ΗΡΑΚΛΗΣ Θ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΔΩΡΑ

Μέσα στὸ πάρκο τὰ παιδιὰ, μὲ ξένοιαστη φαιδρὴ καρδιὰ
παίζουν χαρούμενα τρελλά, εὐτυχημένα, Θεέ μου!
Σ' αὐτὴ τῆ φλογερῆ ἀντηλιά, πὸν τιτιβίζουν τὰ πουλιὰ
ἀνύποπτα στὸ δρόμ' αὐτὸ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου!

Μὰ ξάφνου πέρα στὸ κενὸ—ἐσκίασαν τὸν οὐρανὸ
ἀεριπλάνα ἓνα σωρὸ—κατάμαυρα κοράκια!
κι' ἔτσι πὸν κράζαν δυνατὰ, μὲ τὰ βαριά τους μουγγριτὰ
κάναν νὰ τὰ κοιτάζουμε ἐκπληκτικὰ τὰ παιδάκια.

Κι' ὅλα μαζὺ, κι' ὅλα μαζὺ, μὲ μιὰν αὐθόρμητην ὀρμή,
χόρευαν καὶ πηδούσανε μὲ πόθο ἀγνὸ μεγάλο
καὶ μὲ τὰ χέρια τους ψηλά, μὲ χαχάνισματα τρελλά,
κάναν στὰ μαῦρα τὰ πουλιὰ ἀνύποπτα συνιάλο.

Κι' ἐκεῖνα τ' ἄκουσαν θαρρεῖς κι' ἀντήχισεν κρότος βαρῆς
καὶ τάραξε τὸ τρυφερὸ τῆς καλωσύνης κέφι...
Σκόνη σηκώθηκε ψηλά καὶ σπύτια πέσανε πολλὰ
(ἀντὶ γιὰ δῶρα ρίξανε βόμβες ἀπὸ τὰ νέφη!)

Λιῶμα γενῆκαν ἀπ' αὐτὰ τώρα πέντ' ἔξη τὰ φτωχὰ
καὶ τ' ἄλλα τὰ κοιτάζανε περίεργα μ' ἀφέλεια.
Καὶ πάλι μὲς τὴν ἀντηλιά πὸν τιτιβίζουν τὰ πουλιὰ
ἀνύποπτα ὅπως καὶ πρὶν πηδούσανε μὲ γέλια!

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΦΙΝΙΩΤΗΣ

PAULE VALERY

ΑΠΟΣΙΩΠΗΜΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ποιητικὴ ἰδέα εἶναι ἐκείνη πού, βαλμένη
σὲ πρόζα, ἐπικαλεῖται ἀκόμη τὸ στίχο.

*
"Ἡ σύνταξη εἶναι ἓνα χάρισμα τῆς ψυχῆς.

*
"Ἐρωτας εἶναι νὰ αἰσθανόμαστε ὅτι πα-
ραχωρήσαμε, παρὰ τὴ τὴ θέλησί μας,
στὸν ἄλλο, ὅτι δὲν ἦταν παρὰ γιὰ μᾶς.

*
Εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ὄχι ὁ θάνατος πού
χωρίζει τὴν ψυχὴ ἀπ' τὸ σῶμα.

*
Μεγάλος ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος πού
ἀφίνει κατόπιν του τοὺς ἄλλους σὲ ἀμη-
χανία.

*
Εἰλικρίνεια.

*
"Ἡ ἠθελημένη εἰλικρίνεια ὀδηγεῖ στὸ
στοχασμό, πού ὀδηγεῖ στὴν ἀμφιβολία,
ποῦ δὲν ὀδηγεῖ σὲ τίποτα.

*
Τὰ ὠραῖα ἔργα εἶναι παιδιὰ τῆς μορ-
φῆς των, πὸν γενιέται πρὶν ἀπ' αὐτὰ.

*
"Ἡ ἔμπνευση εἶναι ἡ ὑπόθεση πού ἀ-
νάγει τὸ συγγραφέα στὸ ρόλο ἐνὸς παρα-
τηρητοῦ.

*
Κρύβε τὸ θεὸ σου.

*
Δὲν ἀρμόζει διόλου νὰ προσβάλλουμε
τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς των. Ἀρ-
μόζει νὰ χτυποῦμε τοὺς θεοὺς τοῦ ἔ-
χθροῦ. Ἀλλὰ πρῶτα πρέπει νὰ τοὺς ἀπο-
καλύπτουμε. Οἱ ἄνθρωποι κρύβουν μ' ἐ-
πιμέλεια τοὺς ἀληθινούς των θεοὺς.

*
Πρέπει ν' ἀγαποῦμε τοὺς ἐχθρούς μας
"Αγαπᾷ αὐτοὺς πού μ' ἐγκαρδιώνουν
κι' αὐτοὺς πού ἐγκαρδιώνω. Οἱ ἐχθροὶ
μας μᾶς ἐγκαρδιώνουν.

*
Σὲ κάθε στιγμή, ἡ ψυχὴ τῆς στιγμῆς
μᾶς ἔρχεται ἀπ' ἔξω.

*
Τὸ ἄγαλμα καὶ ἡ δόξα εἶναι μορφές
τῆς λατρείας τῶν νεκρῶν, πού εἶναι μιὰ
μορφὴ τῆς ἀγνοίας.

*
"Ἐνεργητικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος
πού σ' ὄλες τὶς περιστάσεις διαλέγει ἀπὸ
ἐνστικτο τὴν ἀπόφαση πού τοῦ ἐπιβάλ-

λειτὴν πὸν μεγάλη δαπάνη ἐνέργειας.
"Ὁ κίνδυνος τὸν ἐρεθίζει.

*
"Ἡ διάνοια περνάει μέσ' ἀπὸ τὶς
συνήθειες, τὶς πίστες, τὰ δόγματα, τὶς
παράδόσεις, τὶς ἔξεις, τὰ αἰσθήματα καὶ
τοὺς πολιτικὸς νόμους, ὅπως ἓνας μη-
χανικὸς μεσ' ἀπ' τὰ δάση, τὰ βουνὰ κι'
ὄλες τὶς παραξενιές καὶ τὶς τοπικὲς μορ-
φές τῆς φύσεως, ὅπου τρυπάει, κόβει καὶ
ὑπερπηδᾷ, ἐπιβάλλονται μὲ τὴ δύναμη τὸ
βραχύτερο δρόμο.

*
"Ἡ διαύγεια στὰ μὴ πρακτικὰ πράγμα-
τα προκύπτει πάντοτε ἀπὸ μιὰ πλάη.

*
"Ἡ ἀδικία εἶναι μιὰ πίκρα πού ξανα-
δίνει τὴν ὄρεξη στὴ μοναξιά, διεγείρει
τὴν ὄρεξη χωρισμοῦ καὶ παραδοξότητος,
ἀνοίγει στὸ πνεῦμα τοὺς βαθεῖς του
δρόμους, πού πηγαίνουν πρὸς τὸ μοναδι-
κὸ καὶ τὸ ἀπρόσιτο.

*
"Ἐνα πραγματικὸ ἀκριβὲς πνεῦμα δὲν
μπορεῖ νὰ καταλάβῃ παρὰ τὸν ἑαυτὸ
του, καὶ σ' ὀρισμένες καταστάσεις

*
"Ὅ,τι ὑπάρχει πὸν ἄνθρωπο.
Μερικοὶ πιστεύουν ὅτι ἡ διάρκεια τῶν
ἔργων ἐξαρτᾶται ἀπ' τὴν «ἀνθρωπότητά»
τους. Προσπαθοῦν νὰ εἶναι ἀληθινοί.
"Ἀλλὰ ποῖα μακρύτερη διάρκεια ἀπ' τὴ
διάρκεια τῶν φανταστικῶν ἔργων;
Τὸ ψεύτικο καὶ τὸ θαυμαστὸ εἶναι
πὸ ἄνθρωπινα ἀπ' τὸν ἀληθινὸ ἄνθρωπο.

*
"Ὁ ἄνθρωπος εἶναι παράλογος γιὰ ὅ,τι
ζητᾷ, μέγας γιὰ ὅ,τι βρίσκει.

*
Αὐτὸ πού γράφει κανεὶς διασκεδάζον-
τας, ἓνας ἄλλος τὸ διαβάσει μ' ἔνταση
καὶ πάθος. Αὐτὸ πού γράφει κανεὶς μὲ
πάθος κι' ἔνταση, ἓνας ἄλλος τὸ διαβά-
ζει διασκεδάζοντας.

*
"Αγαπᾷ τὴ σκέψη ὅπως οἱ ἄλλοι ἀγα-
ποῦν τὸ γυμνὸ, καὶ θὰ ζωγραφίζον σ'
ὄλη τους τὴ ζωὴ. Τὴν κοιτάζω ὅσο εἶναι
δυνατὸ πὸν γυμνὴ.

Μετάφραση ΝΤΙΜ. ΑΠΟΣΤ.

WALT WHITMAN

"ΦΥΛΛΑ ΧΛΟΗΣ,"

21

Ἐγὼ εἶμαι ὁ ποιητὴς τοῦ κορμιοῦ, ἐγὼ εἶμαι ὁ ποιητὴς τῆς ψυχῆς,
Τὰ καλὰ τ' οὐρανοῦ εἶναι μαζί μου καὶ οἱ κόποι τοῦ ἄδῃ εἶναι κοντά μου,
Τὸ πρῶτο τὸ ἐμβόλιασα καὶ τ' ἀυγάτιστα πάνω στὸν ἑαυτό μου, τὸ δεύτερο τὸ με-
[τέφρασα σὲ μιὰ καινούργια γλώσσα.

Ἐγὼ εἶμαι ὁ ποιητὴς τῆς γυναίκας ὁ ἴδιος σὰν τὸν ἄνθρωπο,
Καὶ λέω πῶς θάναί πιδ μεγάλο νὰ εἶσαι μιὰ γυναῖκα ὅσο νὰ εἶσαι κι' ἕνας ἄν-
[θρώπος,
Καὶ γὼ λέω πῶς δὲν ὑπάρχει τίποτα πιδ μεγάλο ἀπ' τὴ μητέρα τῶν ἀνθρώπων.

Τραγουδῶ τὸ τραγοῦδι τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς περηφάνειας,
Ἐμεῖς εἶχαμε βυθίσει κι' ἀποστέρξει γιὰ τὸ τίποτα,
Ἐγὼ ἔδειξα ἐκείνη τὴ μεριά ὅπου ἡ πρόοδος ἀναστήθη.

Ἐχετε ξεπεράσει τὸ ὑπόλοιπο; Εἴσθε σεῖς ὁ κ. Πρόεδρος;
Εἶναι ἕνα παιχνίδι πού θὰ τῷχει φτάσει ὁ καθένας τους κι' ἀκόμη κανένας δὲν μπο-
[ρεῖ νὰ τὸ περάσει.

Ἐγὼ εἶμαι κείνος πού με περπατεῖ τὴν ἄμαξα καὶ τὰ μεσάνυχτα,
Ἐγὼ φωνάζω τὴ γῆς καὶ τὴ θάλασσα τίς μσοπιασμένες ἀπ' τὴ νύχτα.

Βιάσου κοντὰ ξεγυμνωμένη νύχτα— βιάσου κοντὰ μαγνητικὴ καὶ θρεπτικὴ μου
[νύχτα!
Νύχτα τῶν νότιων ἀνέμων— νύχτα τῶν μεγάλων ὀλίγων ἄστρων!
Ἀκόμη νυσταγμένη φαίνεσαι— τρελλὰ ξεγυμνωμένη καλοκαιριάτικὴ μου νύχτα.

Χαμογέλα ᾧ ἠδονικὴ δροσοκνοὴ τῆς γῆς!
Γῆ τῶν ὑπνοτισμένων καὶ ὑγρῶν δέντρων!
Γῆ τοῦ χαμένου βασιλέματος— γῆ με τὴν ὀμίχλη στὶς κορφές τῶν βουνῶν.
Γῆ τοῦ χαμένου κρυσταλλοῦ τῆς πανσέληνης; σελήνης μὲ χρωματισμένο στὸ γα-
[λάζιο!

Γῆ τῆς λάμπης καὶ τοῦ σκότους στίζοντας τὴ ροὴ τοῦ ποταμοῦ!
Γῆ τῶν διαυγῶν γκριζῶν συγνέφων λαμπρότερη καὶ πιδ διάφανη στὸ λόγο μου!
Μὲ δυνατὴ ὀσμὴ ἀποθισμένη γῆ— πλούσια μηλανθισμένη γῆ!
Χαμογέλα, γιατί ὁ ἔραστής σου ἔρχεται.

Σπάταλα, ἐσὺ μοῦ εἶχες δώσει ἀγάπη— γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ σοῦ ἔδωσα στοργή!
Ἦ! ἀνείπωτη σφοδρὴ ἀγάπη.

Μετάφρ.

ΘΑΛΗΣ ΡΗΤΟΡΙΔΗΣ

ANDRÉ GIDE

ΣΙΩΠΗΛΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Ἐσὺ πού θάρθεις δταν δὲν θ' ἀκούω
πιδ τοὺς θορύβους τῆς γῆς καὶ τὰ χεῖλη
μου δὲν θὰ ρευθοῦν πιδ τὴ δροσιά της.
— ἐσὺ πού ἀργότερα, ἴσως θὰ με διαβάσεις
— γιὰ σένα γράφω αὐτὲς τίς γραμμές. γιὰ
τί ἴσως δὲν ἀπορεῖς ἀρκετὰ πού ζεῖς δὲν
θαυμάζεις ὅπως θάπρεπε αὐτὸ τὸ κατα-
πληκτικὸ θαῦμα πού εἶναι ἡ ζωὴ. Κά-
ποτε μοῦ φαίνεται ὅτι θὰ πιεῖς με τὴ δική
μου δίψα, καὶ αὐτὸ πού σὲ κάνει νὰ σκύ-
βεις σ' αὐτὴ τὴν ἄλλη ὑπαρξὴ πού χαί-
δεύεις, εἶναι ὁ δικός μου πόθος.

(Θαυμάζω πόσο ἀπροσδιόριστος γίνεται
ὁ πόθος μὲν ἐρωτευθεῖ κανεὶς. Ὁ ἔρω-
τάς μου σκέπαζε τόσο συγκεχυμένα ὄλο-
μαζὺ τὸ κορμί της, πού θὰ μπορούσα νὰ
μεταμορφωθῶ σὲ σύννεφο, χωρὶς καθόλου
νὰ τὸ καταλάβω).

Γράφω γιὰ νὰ εἶγῃ ἀργότερα ἕνας νέος,
ὅπως εἶμουν κι' ἐγὼ στὰ δεκάξη μου χρό-
νια, ἀλλὰ πιδ ἐλεύθερος, πιδ τέλειος, τὴν
ἀπάντησή σου ἐρώτησή σου πιδ πιδότερο τὸν
ἐνδιαφέρει. Ἀλλὰ ποιά θὰ εἶναι ἡ ἐρώ-
τησή σου;

Δὲ βρίσκομαι σὲ μεγάλη ἐπαφὴ με
τὴν ἐποχή μου καὶ ποτὲ δὲ με διασκέ-
δασαν ἐξαιρετικὰ τὰ παιχνίδια τῶν συγ-
χρόνων μου. Σκύβω πέρα ἀπ' τὸ παρόν.
Πηγαίνω ἄλλοῦ. Νοιώθω πῶς θάρθεις μιὰ
ἐποχή, πού οἱ ἄνθρωποι μὲν θὰ καταλα-
βαίνουν ὅτι σήμερα εἶναι γιὰ μᾶς ἡ ζωὴ.

Ὅνειρεύομαι καινούργιες ἀρμονίες. Μιὰ
τεχνικὴ τῶν λέξεων, πιδ διεισδυτικὴ καὶ
πιδ εἰλικρινή, χωρὶς ρητορικὴ καὶ πού
νὰ μὴ ζητᾷ νὰ ἀποδείξει τίποτα.

Ἄ! ποῖος θὰ ἐλευθερώσει τὸ πνεῦμα
μου ἀπὸ τίς θαρρείς ἀλυσίδες τῆς λογι-
κῆς; Τὴν πιδ εἰλικρινή μου συγκίνηση,
μὲν τὴν ἐκφράσω, τὴ δρίσκω λαθεμένη.

Ἡ ζωὴ μπορεῖ νὰ εἶναι πιδ ὠραία ἀπ'

ὅτι τὴ δέχονται οἱ ἄνθρωποι. Ἡ φρόνη-
ση δὲ θρίσκειται στὴ λογικὴ, μὲ στὴν ἀ-
γάπη. Ἄ! ἔζητα πολὺ φρόνιμα μέχρι
σήμερα. Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς χωρὶς νό-
μους γιὰ νὰ ἀκούσει τὸν καινούργιο νόμο.
Ἦ ἀπολύτρωση! Ἦ ἐλευθερία!

Ὡς πού μπορεῖ ν' ἀπλωθεῖ ὁ πόθος
μου, ἐκεῖ θὰ πάω. Ἦ ἐσὺ πού ἀγαπᾷ,
ἔλα μαζί μου: θὰ σὲ φέρω ὡς ἐκεῖ κι'
ἂν μπορεῖς, ἀκόμη πιδ μακρὰ.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού κατόρθωσα νὰ
πέσω τὸν ἑαυτό μου πῶς δὲν εἶχα ἀνά-
γκη νὰ εἶμαι εὐτυχισμένος, ἄρχισε νὰ κα-
τοικεῖ ἐντός μου ἡ εὐτυχία: ναι, ἀπὸ
τὴν ἡμέρα πού πείσθηκα ὅτι δὲν εἶχα ἀ-
νάγκη ἀπὸ τίποτα γιὰ νὰ εἶμαι εὐτυχι-
σμένος. Μοῦ φαινόταν, πῶς, ἀφοῦ κατά-
στρεψα τὸν ἐγωϊσμό, ἀνάδλωσε ἀπ' τὴν
καρδιά μου τόση χαρὰ πού θὰ μπορούσα
νὰ ποτίσω ὅλες τίς ἄλλες. Δεχόμενον τὴν
εὐτυχία μου σὰν ἕνα προορισμό.

Τι λοιπὸν! σκεπτόμουν τότε, ἂν ἡ ψυ-
χή σου θὰ διαλυθεῖ με τὸ σῶμα σου, πραγ-
ματοποίησε γρηγορώτερα τὴν εὐτυχία σου.
Ἄν ἴσως εἶναι ἀθάνατη, δὲν θάρθεις τὴν
αἰωνιότητα γιὰ ν' ἀσχοληθεῖς με ὅτι δὲν
ἐνδιαφέρει τίς αἰσθήσεις σου; Θὰ περι-
φρονήσεις αὐτὸ τὸ ὠραῖο τοπεῖο πού δια-
σχίζεις, θ' ἀρνηθεῖς τίς ὁμορφιές του ἐ-
πειδὴ θὰ τίς χάσεις γρήγορα; Ὅσο πιδ
γρήγορα περνᾷς, τόσο πιδ λαίμαργο ἄς
εἶναι τὸ βλέμμα σου: ὅσο πιδ διαστικὴ
εἶναι ἡ φυγὴ σου, τόσο πιδ γρήγορο ἄς
εἶναι τὸ ἀγκάλιασμά σου! Γιατί λοιπὸν
ἐρωμένε μιὰς στιγμῆς, θὰ ἀγκάλιασα με
λιγώτερη ἀγάπη, αὐτὸ πού ξέρω ὅτι δὲν
θὰ μπορέσω νὰ συγκρατήσω; Ἄσ' ατὴ
ψυχὴ, βιά σου! Μάθε ὅτι τὸ πιδ ὠραῖο
λουλούδι μαραίνεται γρηγορώτερα. Σκύ-
ψε γρήγορα στὸ ἀρωμά του. Ὁ ἀθάνατος
δὲν ἔχει εὐωδιά.

Ψυχὴ χαρούμενη, μὴ φοβᾶσαι τίποτα

πιά παρά ότι θα μπορούσε να θολώσει τη δικύγεια του τραγουδιού σου.

*

“Αν δέν ξέρεις να κρατηθείς σ’ αυτή τη χαρούμενη κατάσταση, μη ζητάς πολύ να την ανταμώσεις.

*

Μια παράλογη αντίληψη του κόσμου και της ζωής δημιουργεί τα τρία τέταρτα της δυστυχίας μας, και από προσκόλληση

στο παρελθόν αρνιέται να καταλάβει τι ή αβριανή χαρά δεν είναι δυνατή παρά μόνο όταν ή σημερινή της δώσει τη θέση της, ότι κάθε κύμα χρωστά την όμορφη της καμπύλης του στην υποχώρηση του προηγούμενου, ότι κάθε λουλούδι πρέπει να μαραθεί για τον καρπό, ότι αν δέν πέσει ο καρπός δεν θα γίνει καινούργια άνθηση, έτσι που ή ίδια ή άνοιξη στηρίζεται στον πένθιμο χειμώνα.

Μεταφρ.

ΕΛΛΗΣ ΠΑΠΠΑ

Η ΜΙΚΡΗ

Πουλούσε τον έρωτα
στα πεζοδρόμια της σιωπής
στις θάλασσες των αισθημάτων
στ’ άξιμέρωτα βράδια των πόθων
στούς φαρδύους μεγάλους δρόμους
των δεκαοχτών της χρόνων.

(“Ενα δέντρο που άκουσε
τη μορφή της
τίναξε τους άνθους
και χαμήλωσε τα κλώνια του).

Στά βλέμματα των σκιών
που περνούσαν αιχμάλωτα
και κοιτούσαν παραξένα
τό φεγγάρι που κύλησε
στά στενά πεζοδρόμια
λουλούδιζε ή μικρή
μέσα στους κρίνους των ώρων
μέ το κόκκινο φόρεμα και τα χείλη
μέ την άθωα εκείνη κραγιονιά
μέσα στην τέφρα των μαλλιών της
που κάποιος ήλιος την έφίλησε
στά μολυσμένα όνειρά της

Τίποτα δεν είχε φτάσει ώριμα
στο κορμί της που έλειωνε
στις άγρύπνιες ενός άθλιου δρόμου
μέ τα μαύρα του φωτα
στην πολιτεία που ψήλωνε μέσα της.
“Η άγορά θάταν πλούσια
μέ το εμπόρεμά της,
ή βροχή που θα έπεφτε γρήγορη
στο διψασμένο της χώμα
θα τελείωνε μέ το θάνατο της νύχτας
και θάταν τα μάτια της σιωπής
φοβισμένα
άπ’ τους άνθους της λαχτάρας
τις ξανθές ήδονές
κι’ από τις ύποπιες κινήσεις των μη-
[ρών της.

Τό δέντρο είχε άνθισει
είχε τους καρπούς του
τους επισκέφτες του,
και ή μικρή μέ τα όνειρά της
δεν πρόφτασε να ξαναδεί
τον ήλιο
που πνιγότανε στις θάλασσες...

ΘΑΛΗΣ ΡΗΤΟΡΙΔΗΣ

Η ΓΝΩΜΗ ΜΑΣ

Οι επιτήδειοι

Πρέπει να χτυπηθεί το μόλυσμα που έχει ενσκήψει τελευταίως στην πνευματική μας ζωή, εξ άφορμής της συγκεντρωτικής έπεξεργασίας των ποιημάτων του Σολωμού, με τους διάφορους Τομαδάκηδες, Σπαταλάδες, και Σία. Οι σκόπιμες κι’ άτελεύτητες διενέξεις των σχολαστικών αυτών γραμματολόγων δεν μπορεί παρά να μείνουν παροιμειώδεις. “Ο ανταγωνισμός των, να επιδείξει καλύτερα ό ένας στον άλλον, τις ξηρές και στειρες «σοφίες» του, κατήγησε θέμα διασκεδαστικό. “Ενας πνευματικός σεληνιασμός φαίνεται τους έχει καταλάβει και καθόλου άπίθανο να μείνουν δίχως θεραπεία. Γι’ αυτό και μεϊς προτείνουμε την απομάκρυνση κι’ απομόνωση του πλαδαρού κι’ άνούσιου δασκαλισμού των, για το μόνο ειδικό λόγο που ή άνεομάτιστη αυτή μικροπολιτική των κατήγησε μύσασμα άθεράπυτο—παρόμοιο με την θρυλική «άφύπνιση» της έπαρχίας—κι’ αρχίζει να πέρνει στον τόπο μας επικύνδυνες διαστάσεις.

“Απρέπειες

Μερικοί — νέοι ή παλιοί, άδιάφορο —δταν δεν κατορθώσουν να συγκεντρώσουν την προσοχή και την αγάπη γύρω από το έργο τους, καταγίνονται στο να γκορεμίζουν άπερίσκεπτα ότι καλό κι’ ώραίο άντικρίζουν στα χέρια των άλλων, για να καλύψουν έτσι την ψυχική και πνευματική τους γυμνότητα. Ζητούν να συντρίψουν ό,τι αυτοί δεν κατορθώσαν να οικοδομήσουν. Και δείχνονται τόσο άδέξιοι, τόσο άκίνδυνοι, που προκαλούν τη θυμηδία μονάχα των άλλων και τίποτε άλλο. Φαίνεται κι’ αυτό να είναι τόσο της μόδας στη χώρα μας που να μην ξενίζει κανέναν. “Αφορμή μας έδωσε για τα παραπάνω μια πρόσφατη «κριτική» ενός νέου, που δημοσίεψε τις άπόψεις του πάνω στο έργο του κ. Γ. Σφακιανάκη, στο περιοδικό «Μακεδ. Νεολαία» της Θεσ/νίκης. “Ο νέος αυτός μας φανέρωσε, μέσα στην παιδική του άφέλεια, πόσο άπέραντη μπορεί να είναι καμιά φορά ή ανθρώπινη χυδαιότητα. “Ωστόσο έμεϊς άδιαφορώγτας για την όποιαδήποτε γνώμη του νεαρού, διαδηλώνουμε στους άναγνώστες μας, πόσο κινεί την αγανάκτηση και την άηδία κάθε ελεύθερα σκεπτομένου ανθρώπου ή κριτική σκηνοθεσία άνάξια τιμίων ανθρώπων. Τίποτα περισσότερο.

“Ανυσηχίες

Φαίνεται πως ό τόπος μας τόχει να μην έχουμε ποτέ την διάθεση να σοβαρευτούμε και να πάροουμε κάτι στα σοβαρά. “Ο μικροεγωϊσμός μας κι’ άνόγη φιλοδοξία μας, έχει τυφλώσει κάθε μας αίσθηση και ή σκέψη

μας, έχει άποτελεματοωθεί. “Εχουμε καταντήσει, με την κακομοιριά που μας, δέσνει σωστά συντρίμια των παθών μας κι’ έρηπεια της πνευματικής μας άτροφίας. Δεν έχουμε στις φλέβες μας καθαρό αίμα, άμόλυπτο και υγιές. Μας έχει χτυπήσει κατακέφαλα ή άρρώστεια της έποχής μας : της πρόχειρης ποδηγητήσεως του έαυτού μας. “Οτι κάνουμε είναι πάντα έξυπηρετικό για όρισμένο είκοσιτετράωρο. Δεν έχει την δύναμη ν’ άνθέξει περισσότερο και να διατηρηθεί. Σβύνει μόνο του, σά μια σαπουόφουσκα στην πρώτη δυνατή πνοούλα. Κι’ αυτό μας ικανοποιεί, γιατί κατορθώνουμε να όρθοποδήσουμε άνενόχλητοι, χωρίς καμιά κύρωση, την άσέβεια προς την Τέχνη. Δεν μοιάζουμε μ’ εκείνους που δονούν τα στήθεια τους από λαχτάρα και σφρίγος μιας σεμνότητας και συμπαθητικής ειλκρίνειας στις πεποιθήσεις τους. Πιστεύουμε ό,τι δεν πιστεύουμε. “Επαινούμε ό,τι δεν μας άρέσει. Και χειροκροτούμε τα άλλατα των άναπήρων. Ποτέ δεν σιαθήκαμε άπαιτητικοί και τίμιοι στον έαυτό μας. Τον πρώτο που έξαπατήσαμε ήταν αυτός’ ό έαυτός μας. Κι’ ό κ. Παππας φαίνεται πως ήταν ό πρώτος που έξηπάτησε τον έαυτό του. Και παρέσυρε δυστυχώς και μερικούς άλλους όμοιδέατες στη παραζάλη του.

Που θα βγει όμως αυτή ή τακτική ;

“Η αλήθεια

“Ενας καλός νέος, δημοσιογράφος και λόγιος ό κ. Ν. Ι. Μαράκης, από τον Πειραιά, έδωσε το σύνθημα της τελικής λήξεως μιας κομωδίας που παίζεται τόσο άδιάντροπα με την δήθεν άφύπνιση της ελληνικής έπαρχίας. “Εθεσε το ζήτημα τόσο όρθά, κι’ είπε χωρίς δισταγμό, μιαν αλήθεια, που θα έπρεπε να την είχαν λάβει οι ενδιαφερόμενοι όπ’ όφει τους. Δεν είδαμε όμως πουθενά την άλήχηση που θα έπρεπε να είχαν τα λόγια του λόγια ενός σεμνού κι’ εϋσυνείδητου εργάτη του λόγου. “Επειτα και οι έπαρχιώτες παρεξήγησαν τη μειονεκτική θέση τους κι’ άρχισαν ν’ αποκηρύσουν τον Παλαμά, να χλευάζουν τους νέους διανοουμένους του κέντρου και να παίζουν μια δεύτερη κομωδία περισσότερο έπιβαρυντική για τον έαυτό τους. “Ο κ. Μαράκης όμως πίστεψε άπόλυτα ό,τι έγραψε κι’ άντίκρουσε την πραγματικότητα περισσότερο ψυχραιμα κι’ άντικειμενικά και φανέρωσε όλη τη γύμνια και την καταντία των ανθρώπων της έπαρχίας, που σήκωσαν λάβαρα και σημαίες κι’ όργάνωσαν σταυροφορίες ενάντια μας! “Αλλά και πάλι τονίζουμε πως θα μείνουν γρήγορα με τις έφήμερες κι’ επιφανειακές έντυπώσεις τους. Και θα γύρουν μόνοι τους στον πρωϊνό λήθαργο που τους λίκνιζε τόσο ευχάριστα... Γιατί όσο κι’ αν δεν το θέλουν οι ίδιοι, ή ζωή και το περιβάλλον τους θα τους το επιβάλλει.

ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ

[Γεννήθηκε στην Κυπαρισσία κι' από μικρός ήρθε στον Πειραιά. Σπούδασε Νομικά. Βιβλία του: «Με Φτερό και με Αίμα» (1930), «Πειραιώτικες Ειδήσεις» (1932), «Τρανζόσεαν» (1934).]

«Όσο κι' αν το επιδιώξη, όσο κι' αν το θελήσει, κείνος που σκέφτεται και που ζή στον Πειραιά—την πόλη που οργανώνει τη ζωή, αλλά και ο θάνατος—δεν θα καταφέρει να τοποθετήσει το ιδανικό του έξω απ' τη ζωή». Μ' αυτά τα λόγια—που φανερώνουν πρώτα ελλειρόνεια, έπειτα μετριοφροσύνη, τέλος και δύναμη (και πως όχι δύναμη κι' αυτοπεποίθηση για παρόμοιον έργο!), ο αγαπητός μου φίλος κ. Πάνος Σπάλας έπρολόγισε το πρώτο του ποιητικό βιβλίο, τις «Πειραιώτικες ειδήσεις», τοποθετώντας έτσι την τέχνη του, ο ίδιος, καλύτερα και πρωύτερα από κάθε κριτική. Νομίζω ότι η ίδια τάση συνεγίσθησε και στο δεύτερό του βιβλίο, με τον τίτλο «Τρανζόσεαν». Ο κ. Σπάλας δεν κάνει εξαίρεση από τους συνομηλικούς του—σχεδόν όλους, γράφοντας σε στίχον έλευθερο, άνομοιοκατάληκτο, σε γλώσσα αστική, σε θέματα παρόμοια απ' τη ζωή των μεγάλων κέντρων, όπου η βάρβαρη μηχανή αντικατάσσει τη γλυκιά φύση, όπου η κλίμακα των ημερών αισθημάτων δίνει τώρα συχνά τη θέση της στα τραγικά, στα συγκλονιστικά, σ' εκείνα που σπαράζουν ως τήριζα την ψυχή... Χαρακτηρίζεται όμως ακόμη η ποίηση του κ. Σπάλα κι' από τρία καινούργια στοιχεία που η ποίηση της δικής μας γενεάς δεν τα είχε: πρώτα, από την αντίδραση στη δυστυχία—έπειτα, την άντοχη—κ' έπειτα, την αισιοδοξία Δείγματα, όλ' αυτά, πως πέρασε πιά ολος διόλου ή νηόσιμη μας ρομαντική εποχή... Για τον κ. Σπάλα η ποιητική ευδαιμονία δε βρίσκεται στο επίπεδο το αισθητικό-θηρησκευτικό, ούτε στο επίπεδο το ήθικό, βρίσκεται στην ηρωικό-ένεργεια και στη δράση. Ο κ. Σπάλας είν' ακόμη νέος—ύγιης, ένθουσιώδης νέος—έγραψε, κ' ύστερα από τα δυο βιβλία του, μερικά άλλα ποιήματα, σε περιοδικά κ' έτσι, δεν ήμπορεί να δοθεί ακόμη η οριστική του σημασία. Σημειώνω εν τούτοις αυτά τα λίγα λόγια ως είναι για προειδοποίηση του κριτικού του μέλλοντος, που θα σταματήσει—ορισμένως—στο ποιητικόν έργο του.

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

[Γεννήθηκε το 1897 στο οδοδρομικό σταθμό της Αγράτας (όπου, ταξιδιώτες οι γονείς του, αναγκάστηκαν να σταματήσουν επί τούτου.) Το δημοτικό σχολείο και το σχολαρχείο τα πήρασε στο Αίγιο και το γυμνάσιο στην Πάτρα. Ένεγράφη στη Φιλολογία, χωρίς όμως να παρακολουθήσει τα μαθήματα. Έξέδωσε: «Καίμοι στο Γριπονήσι» (1930), «Το θείο τραγί» (1933) «Μαριάμπας» (1935) «Ούλαλουμ» (1936).]

Θυμάμαι ακόμα τι ζωηρή έντύπωση μου είχε κάμει τότε πριν από 9-10 χρόνια τώρα το πρώτο διήγημα του Σκαρίμπα, στα «Ελληνικά Γράμματα» του Μπαστιά, απ' τα όποια πρωτοφανερώθηκε.

Επακολούθησε η σειρά του «Θείου Τραγιού». Το διάβασα σε μιιά βραδυά. Είχα σκλαβωθεί από την πολύπλευρη γοητεία του. Τι ήταν εκείνο που με τραβούσε τόσο; Η νευρώδης φράση; Το άπρόοπτο επίθετο; Το άκροβατικό ξετύλιγμα των ιδεών; Η διάγυτη ποίηση; Η γλωσσική άτημέλεια που άγγιζε τα όρια της άκαταστασίας;

Το καθ' ένα απ' αυτά εξασκούσε μιιά ξεχωριστή, μιιά ειδική άπάνω μου γοητεία κι' η συνισταμένη τους με καθιστούσε σκλάβο της. Η συνισταμένη αυτή, βάσει άνομοίων στοιχείων δημιουργήσε το ύφος «Σκαρίμπα» το έντελώς προσωπικό που δεν επιδέχεται άπομίμηση. Πολλοί αισθητικοί διεκήρυξαν πως η μορφή είναι πρωταρχικό στοιχείο τέχνης. Ο Σκαρίμπας την υπέταξε, την έκανε μέσον. Δεν «καλλογοεί». Έχει δικό του καλλολογικό τρόπο, σύμφωνο με την άνήσυχη και θερμή ιδιοσυγκρασία του. Θυμηθήτε τους έξαισιους εκείνους «Καημούς στο Γριπονήσι». Ο τίτλος του θα μπορούσε να δώσει θέμα σενα υπέροχο ποίημα. Κι' ο Σκαρίμπας το κάνει. Στο «Μαριάμπας» βρίσκει και στίχους. Κι' αυτοί (Ούλαλουμ) έχουν πάλι τον ίδιο προσωπικό έκφραστικό τρόπο, Ο «Μαριάμπας» είναι η πιο μεγαλειώδης έκδήλωση της ψυχοσύνθεσης του Σκαρίμπα.

Η γλωσσική άνακολουθία του έξυπηρετεί τον άπώτερο σκοπό του έργου. Μά κάποτε με ύπερβολή χωρίς δικαιολογία, (αισθητική, έκφραστική, ετυμολογική) και τότε για μιιά του έργου

Ο Σκαρίμπας θα τραβήξει μπροστά. Έχει ψυχή, πνεύμα και δύναμη. Είναι καλλιτέχνης.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΑΛΛΟΣΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Στο προηγούμενο τεύχος μας, από λαθεμένη πληροφορία φίλου μας, παρασυρθήκαμε την τελευταία στιγμή και σημειώσαμε τον δήθεν... θάνατο του κ. Έλ. Γιαννίδη. Είμεθα στην ευχάριστη θέση να γνωρίσουμε στους αναγνώστες μας ότι ο φωτεινός γλωσσολόγος και φίλος μας κ. Έλσαίος Γιαννίδης χαίρει άκρας ύγείας. Ευχόμεθα στο σοφό δάσκαλο να τα έκαστησει.

Γ. Στογιαννίδην, Καβάλλα. Σας ευχαριστούμε θερμά για την προθυμία σας και την άγάπη που έκδηλώνετε για το περιοδικό μας. Είναι άλήθεια ότι σκεφθήκαμε πολύ σοβαρά την έκδοσή μας, πήραμε μιιά ώριμή στάση στα πνευματικά προβλήματα του τόπου μας και βαδίζουμε με θυσίες και κόπους, για να φέρουμε μιιά έλάχιστη έξο συνδρομή στα Γράμματα. Η έκδοσή μας, όπως ξαίρετε, πρόκειται να συμπληρώσει την χρονιά πέραν τούτου δεν μπορούμε να ξαίρουμε τίποτα. Πάντως έμεις σας ευχαριστούμε θερμά για το ένδιαφέρον σας. Κρατήσαμε την συνεργασία σας.— Τάκη Δόξα, Πύργου. Ηλείας Σας γράψαμε. Περιμένουμε νέα σας.— Στ. Παπακωνσταντίνου, Θεσπώνη.— Το πεζό έχει παλμό και πνοή. Δείχνει πως γρήγορα θα γράψετε κάτι καλό. Έπιδοθήτε με ζήλο και σοβριότητα. Από τις συνδρομές μόνον τις έξη λάβαμε. Θα μάς σταλλούν κι' άλλες; Παν. Β. Φωτόπουλου, Ένταυθα. Είναι γεγονός ότι έχετε ταλέντο. Αυτό το διεπιστώσαμε από τα χειρόγραφα βιβλία που μάς στείλατε: «Τραγούδια του πόνου» και «Η γυναίκα που πρόδωσε». Αλλά μόλις τα έκδώσετε, σας γράφουμε τη γνώμη μας μ' ευχαρίστηση, γιατί τώρα δεν διεθέτουμε άρκετο χρόνο. Πιστέψτε ότι θα πάτε μπροστά γρήγορα. Κι' αυτό μάς ευχαριστεί. Περιμένουμε να μάς στείλετε νέα σας τραγούδια.

Ν. Θ. Καταικάρου, Βαρβάρου Θ.— Λιβαδά, Τραϊανόν Μήτσο, Νίκο Μιχαλόπουλο, Γ. Βέο, Ίωάννη Πέτρου, Κ. Χρυσοστεμίδα, Έλλη Παππά, Έλένη Σταμίρη, Νίκου Πρωτόπικα, Τάκη Γκισσιόπουλου, Άθαν. Δράνια, Σταύρο Παπακωνσταντίνου, Ανδρέα Σακιά, Σπύρο Κορκακιανίδη, Άριστ. Τσοτρίλη, Νικόλαου Χάσου, Τάκη Πρίνο, Έλευθέριο Μανδριώτη, Δημ. Μαυρομμάτη, Αναστάσιο Ταικάρη, Ευάγγελο Πέτσο, Παύλο Καρυωτάκη, Νίκο Γερογιάννη, Τάκη Παπαγεωργίου, Σόλων Κισσέουλου, Ευχαρίς Τεκτονίδου, Γιώργου Γιαννακούρου, Θεόδωρο Αποστολόπουλο, Νίκο Γαρυφαλλάκη, Γιώργο Ξ. Στογιαννίδη, Ίωάννη Καλόμαλλο, Τάκη Δόξα, Παναγιώτη Κυριαζή, Ευστάθιο Γιαννέλο, Γιώργο Κεχαΐδη, Σωτ. Στρατήγη, Στυλ. Κοραή, Κ. Ι. Φίλανδρο, Κική Σπάσα, Κωνσταντίνο Σταφυλά, Κώστα Ιουλιάντο, Γεώργιου Κόλλια, Σίμο Ταβλαρίδη, Λεύδ Τριεσίνο, Κώστα Αρχιόπουλο, Βάσσο Καλοκάρδη, Γιώργο Αποστολίδη, Πάνο Φωτόπουλο: Οί συνδρομαί σας έλήφθησαν. Σας ευχαριστούμε.

«Ν. Φ.»

ΕΞΕΔΟΣΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΑΤΣΟΥ

ΠΑΛΑΜΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Πωλείται στα κεντρικώτερα βιβλιοπωλεία.

Τιμή έκαστου δραχμής 150

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ

ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ

Η ΜΕΝΕΞΕΔΕΝΙΑ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΑΘΗΝΑ

1937

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετ. και Ἀποθεματικά Δρχ. 1.205.000.000
Καταθέσεις τῆς 31 Δ)βρίου 1935 » 9.959.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ἙΛΛΑΔΑ
ΥΠΟΚ)ΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ
Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαχαζικ
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος
ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν
καὶ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὄρους.

Δέχεται καταθέσεις

(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου εἰς δραχ-
μὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια)

HELLENIC BANK TRUST COMPANY

NEW-YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος συμφώνως
μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέ-
τησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὀλοσχερῶς καταβεβλημένα Δολλ. 1.500.000